

Trest smrti z pohledu historie a současnosti

Tomáš Tulpa

Bakalářská práce
2009

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Tomáš TULPA

Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Trest smrti z pohledu historie a současnosti

Zásady pro vypracování:

Vypracování rešerší odborné literatury

Vypracování osnovy a struktury bakalářské práce

Zpracování teoretické části – charakteristika základních pojmů

Zpracování praktické části – metodologie výzkumu

Zpracování praktické části – určení výzkumné metody

Zpracování výsledků výzkumu

Doporučení pro praxi

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Inciardi, J. A. Trestní spravedlnost, Praha: Victoria Publishing, a.s., 1994, ISBN 80-85605-30-9

Drboslav, A. Etopedie I.: trest smrti versus trest života pro sériové vrahy, Hradec Králové: Gaudeamus, 1980, ISBN: 80-7041-163-5

Lazere, D. Trest smrti: Camus a jeho kritici, Praha: Občanský institut, 2006, ISBN: 80-86972-06-2

Monestier, M. Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publishers, 1998, ISBN: 80-86182-05-3

Vedoucí bakalářské práce:

prof. PhDr. Hana Vykopalová, CSc.
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

17. února 2009

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. května 2009

Ve Zlíně dne 17. února 2009

L.S.

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

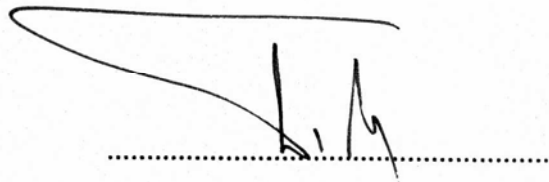
Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 14.5.2009

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato práce se zabývá otázkou trestu smrti, a to jak z pohledu historie, tak i z pohledu současnosti.

Praktická část této práce je sestavena ze čtyř kapitol, ve kterých je nastíněn pohled na trestání a účel trestu, nahlédnutí do historie trestu smrti na území naší země, stejně tak i nahlédnutí do historie tohoto trestu na území USA. Poslední kapitola teoretické části se zabývá zásadní otázkou, tedy zda trest smrti ano či ne a rozebírá jednotlivé důvody podporující či naopak odmítající tento trest.

Praktická část této práce je tvořena předložením výsledků provedeného kvantitativního výzkumu mezi vybraným vzorkem příslušníků Policie ČR, který byl zaměřen na zjištění názorové situace v otázce absolutního trestu. V závěru praktické části jsou předloženy názory osobností společenského života na tento trest.

Klíčová slova:

Násilná trestná činnost, účel trestu, trest smrti, doživotní vězení

ABSTRACT

This Bachelor thesis is dealing with the capital punishment – from the historical sight as well as the present one.

The practical part consists from four chapters where the view of the punishment and the goal of it is drawn out, a look into the history of the death penalty in the Czech domain as well as the history of this in the U.S. The last chapter of the theoretical part is focused on the fundamental question – extreme penalty yes or not and is dwelled on the particular reasons either supporting or refusing this.

The practical part of this thesis is focused on the results of designed quantitative research carried out in the selected sample of Czech Police members. Its aim is to finding out the opinions and attitudes to these extreme penalty questions. At the close there are the opinions of the well-known personalities mentioned.

Keywords:

Violent crime, punishment purpose, death penalty, lifelong jail

Poděkování:

Touto cestou bych chtěl co nejsrdečněji poděkovat vedoucí mé bakalářské práce paní prof. PhDr. Haně Vykopalové, CSc., za její trpělivost, odborné vedení práce, za její podnětné rady a připomínky.

Motto:

„Zabití lidské bytosti je tak děsivý, zhoubný a nenapravitelný čin, že na vraha se nedá dívat jinak než s hrůzou – i kdyby tím vrahem byl stát.“

Henry Schwarzschild, Americký svaz pro občanské svobody, 1981

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 TRESTÁNÍ A ÚČEL TRESTU	11
1.1 TREST SMRTI	12
1.2 ZPŮSOBY VYKONÁNÍ ABSOLUTNÍHO TRESTU Z POHLEDU HISTORIE PO SOUČASNOST	15
1.2.1 Způsoby provádění exekucí absolutního trestu.....	16
1.3 ZPŮSOBY VYKONÁNÍ ABSOLUTNÍHO TRESTU V ZEMÍCH SVĚTA V SOUČASNOSTI.....	29
2 TREST SMRTI NA ÚZEMÍ ČESKOSLOVENSKA V LETECH 1918- 1989	31
2.1 ZLOČINCI ODSOUZENÍ K TRESTU SMRTI V ČESKOSLOVENSKU.....	35
2.1.1 Václav Mrázek (25.10.1925 - 29.12.1957)	35
2.1.2 Olga Hepnarová (30.6.1951 – 12.3.1975).....	37
2.1.3 Ladislav Hojer (15.3.1958 – 7.8.1986)	39
3 TREST SMRTI V USA	42
3.1 ABSOLUTNÍ TREST V USA JAKO FORMA RASOVÉ DISKRIMINACE.....	43
4 TREST SMRTI – ANO ČI NE?	46
4.1 ARGUMENTY PROTI UŽITÍ ABSOLUTNÍHO TRESTU V PRAXI JUSTICE.....	46
4.2 ARGUMENTY PRO UŽITÍ ABSOLUTNÍHO TRESTU V PRAXI JUSTICE	49
II PRAKTICKÁ ČÁST	53
5 CÍLE PRAKTICKÉ ČÁSTI	54
5.1 METODOLOGIE VÝZKUMU	54
5.2 CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉHO SOUBORU	55
5.3 HYPOTÉZY VÝZKUMU.....	55
5.3.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření n- dle kritérií pohlaví, vzdělání, služebního zařazení a doby trvání služebního poměru	56
5.4 VYHODNOCENÍ STANOVENÝCH HYPOTÉZ	62
6 PŘEDLOŽENÍ NÁZORU OSOBNOSTÍ NA TREST SMRTI V ČR	64
ZÁVĚR	67
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	69
SEZNAM CITACÍ A ODKAZŮ	70
SEZNAM OBRÁZKŮ	74
SEZNAM PŘÍLOH	75

ÚVOD

V této bakalářské práci chci pohlédnout na nejvyšší trest, jaký může být uložen zločinci za spáchané protiprávní jednání, a to na trest smrti. Toto téma jsem si nevybral náhodně. Sedm let pracuji jako příslušník Policie ČR, kdy za tuto dobu jsem vystřídal několik postů. Jsem si vědom, že sedm let není žádná závratná doba a chtělo by se říct, že za tak krátkou dobu snad ani nelze nasbírat nějakých hlubších zkušeností v daném oboru. S tímto tvrzením se také mohu plně ztotožnit, neboť při této práci, kdy každý řešený případ je zcela individuální, i přes to, že navenek vypadá totožně z mnoha jinými, se policista učí každým dnem novým věcem a každým dnem získává nové zkušenosti. I když mou náplní práce není prošetřování té nejzávažnější násilné činnosti, jakou jsou např. vraždy, znásilnění či loupežná přepadení, která v těch nejhorších případech končí smrtí, tak i přesto jsem se s nimi v několika případech setkal osobně. O takovýchto případech také často dozvídám z policejních svodek či přímo od kolegů, kteří se vyšetřováním takovéto trestné činnosti zabývají, při čemž se dozvídám podrobnosti, ze kterých mi běhá mráz po zádech. Z tohoto důvodu chci zpracovat právě práci, která se zabývá absolutním trestem. Nemohu se totiž ubránit vnitřním dialogům na téma dostatečnosti současných trestů pro zločince, kteří se dopouštějí právě takovýchto deliktů. Kladu si otázku, zda je možné tyto zločince eliminovat od společnosti doživotním vězením a považovat toto vyloučení ze společnosti za dostatečný trest za např. znásilnění a zavraždění několika mladých dívek... V těchto situacích se ptám sám sebe, zda by společnost neměla takovéto jednání trestat stejnou mincí, jakou potrestal pachatel svou obětí.

Tato práce není a ani nemá být zastáním definitivního názoru, tedy zda trest smrti ano, či ne. Při racionálním promyšlení celé této problematiky si nedokážu na tuto otázku jednoznačně odpovědět, neboť při pomyšlení nad tímto tématem se mi ihned objeví mnoho důvodů pro, tak i proti. Za cíl si však touto prací kladu předložit fakta z obou stran této otázky, tedy jak ta, která jsou pro absolutní trest, tak i ta, která jej z morálního a lidského hlediska pohledu 21. století zavrhuje jako zcela nehumánní a nelidský.

Touto prací nemá být nikomu vnučován žádný názor. Práce si za cíl klade přimět čtenáře k zamyšlení nad touto otázkou, a to i přes to, že pro něj možná zůstane nezodpovězená, stejně jako zůstává do současné doby nezodpovězená pro mě.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 TRESTÁNÍ A ÚČEL TRESTU

Co je vlastně trestání a jaký má splňovat účel? Z pohledu právního systému České republiky, nám na tento dotaz odpovídá trestní zákon a trestní řád, tedy soubory právních norem, definující jednání nebezpečná pro společnost – trestné činy, určují okolnosti ke stanovení výše společenské nebezpečnosti u těchto trestných činů, směřují postup orgánů činných v trestním řízení za účelem zjištění pachatele protiprávního jednání. Určují nám také rozsah trestu, který je z pohledu našeho trestního práva, s přihlédnutím ke všem polehčujícím i přitěžujícím okolnostem, spravedlivý, při prokázání narušení zákonem chráněného zájmu ze strany konkrétní fyzické osoby. Je samozřejmé, že k ukládání trestu je nutné dodržet všechny zásady v dokazování, které zákon stanoví, především zásadu presumpce neviny a zásadu *in dubio pro reo*, tedy v pochybnostech ve prospěch obviněného. Tyto zásady nám jednoznačně uvádějí, že s obviněným je nutné zacházet jako s nevinným, a to až do uznání viny rozsudkem příslušného soudu, a dále, že musí být soudem rozhodnuto ve prospěch obviněného, pokud o jeho vině existují pochybnosti. Až při dodržení těchto a dalších zásad trestního řízení, může být obviněný odsouzen, a za jeho provinění mu může být uložen spravedlivý trest. Takovéto potrestání osoby, jež se protiprávního jednání dopustila, není bezúčelné. Potrestání má naplnit čtyři základní funkce, které trest má. Jedná se o tyto:

- **výchovná funkce**, která má přispět k nápravě potrestaného, má u něj navodit stav, kdy si uvědomí vlastní pochybení a vinu, poučí se z tohoto svého jednání, a podobnému jednání se do budoucna vyvaruje
- **preventivní funkce**, která má za úkol odradit či přímo zastrašit ostatní od páčání protiprávního jednání ještě před jeho samotným uskutečněním, za přispění strachu z možného trestu, který byl za obdobné jednání již uložen jinému pachateli
- **ochranná funkce**, má chránit společnost před pachatelem, který porušil její právní normy, jeho další setrvání mezi občany této společnosti pro ně může být nebezpečné, může docházet k dalším útokům na zájem chráněný touto společností, a proto je pachatel na určitou dobu z této společnosti vyčleňen, např. umístněním do vězení

- **restaurativní funkce**, jež má za úkol obnovit spravedlnost, která byla protiprávním jednáním pachatele narušena, neboť právě společnost by měla mít na této zásadě ten nejvyšší zájem, protože pokud by k jejímu obnovení nedošlo, ztratila by tím tato společnost na své vážnosti

Účelem trestu je tedy dojít k naplnění výše uvedených zásad. Jedině takovýto trest je spravedlivý za spáchaný delikt a je tak schopen plnit svůj účel. Ve společnosti se však objevují jednání, u kterých je vedena otevřená diskuze nad tím, zda je lze spravedlivě trestat. Těmito skutky mám na mysli především závažnou násilnou trestnou činnost, kdy dochází ke smrti oběti právě z rukou pachatele. V častých případech jsou také okolnosti a pohnutky pachatele zvláště zavržení hodné. Po obětech zůstávají příbuzní a potomci, kteří přišli o milovaného rodiče či přítele, kterého jim nikdo nikdy nevrátí. Často je prokazováno, jak závažným způsobem oběť trpěla, v jakých bolestech musela umírat, či jakých zrudností se na ní pachatel dopustil. Zde poté zůstává otázkou, zda ten nejvyšší trest, kterým je v naší zemi v současné době doživotní trest odnětí svobody, je opravdu tím spravedlivým a plně účelným trestem za spáchané jednání. Tento fakt se opírá především o skutečnost, že současné podmínky, které ve vězeňství panují, nejsou až tak odstrašující, jak by asi být měly a zločinci takto hrozí „pouhé“ vyčlenění ze společnosti. Právě zde vyvstává ta hlavní otázka, zda je toto dostatečné a zda je takovýto trest schopen spolehlivě plnit všechny své funkce, které plnit má. Dle soudu některých by za podobná jednání byl adekvátním trestem trest smrti, tedy v duchu hesla oko za oko, zub za zub...

1.1 Trest smrti

Trest smrti, nebo chceme-li taktéž absolutní trest, je užíván od těch nejstarších dob lidské historie. S postupujícím časem se mění způsoby, jakými je prováděn a mění se provinění, pro která je ukládán. V dávných dobách mohl být zločinec odsouzen k tomuto trestu pro pouhou krádež, či nepodložené osočení z kacířství. V průběhu let se stal trest smrti také nástrojem politického boje, kdy jej bylo zneužíváno k odstraňování nežádoucích politických protivníků. Trest smrti však byl a je v mnoha zemích celého světa užíván k trestání zločinců, kteří se dopustili zvláště závažných násilných trestných činů. Často se jedná o loupežné či sexuálně motivované vraždy, sériové vraždy, které jsou páčány zvláště ohavným způsobem. Postupem demokratizace a humanizace společnosti se upouští od tohoto druhu trestu. Mnohé národy absolutní trest oficiálně zrušily. Mnoho lidí se domnívá, což se

týká především občanů evropských zemí, že trest smrti, jako ta nejvyšší sankce již nepatří do současnosti, nebo že se jedná o jeden z jevů, který je již odsouzen k zániku. Toto je však zcela mylnou představou.

Hrdelní trest je i v současné době užíván jako ten nejvyšší trest za spáchaná jednání v mnoha zemích světa, dokonce s ním počítá legislativa nejlidnatějších zemí, které představují devět desetin světové populace, a to i naproti tomu, že celosvětové hnutí Amnesty Internacional, které provádí monitoring jevů, porušujících základní lidská práva a zároveň iniciuje kampaně proti tomuto porušování, se staví k trestu smrti jako k porušení základních lidských práv, tedy porušení práva na život a práva nebýt vystaven krutému, nelidskému či ponižujícímu trestu. Obě uvedená práva jsou zakotvena Všeobecnou deklarací lidských práv a dále také nejrůznějšími národními ústavami a zákony. Právě Amnesty International považuje absolutní trest za porušení těchto práv a stejným způsobem na něj pohlížejí i jiné mezinárodní organizace.¹

I přes tyto protesty a nesouhlasná stanoviska mnoha mezinárodních organizací bylo k roku 2000 v celém světě 86 zemí, kde trest smrti i nadále platil. Celkem se v těchto zemích za rok 2000 popravilo nejméně 1500 lidí, z toho většina v Číně a arabských zemích. Statistiky hovoří, že např. v Číně došlo v roce 1998 popravám 1067 lidí, což byl nejvíc na světě. Na druhé místo statistiky za týž rok řadí Kongo se 100 vykonanými absolutními tresty a na třetí místo bylo dosazeno USA s 68 popravami. Od tohoto období však došlo k celosvětově ke zvýšení poprav v průběhu jednoho roku.²

Jestli v roce 1998 bylo celosvětově vykonáno 1067 poprav, tak v roce 2004 se tento údaj ztrojnásobil na číslo 3797. Tento počet byl zdokumentován ve 25 zemích světa. Nejvíce poprav v roce 2004 vykonala opět Čína. Zde bylo v průběhu tohoto roku popraveno nejméně 3400 lidí. Důvěrné zdroje hnutí Amnesty Internacional hovoří, že ve skutečnosti je toto číslo daleko vyšší a může se blížit až číslu 10.000 popravených osob. Druhý v pořadí byl Irán, který vykonal 159 poprav, ve Vietnamu bylo za rok 2004 popraveno 64

¹ CHMEL, L.: Nejslavnější popravky, Havlíčkův Brod: Petrklíč, 2004, s. 10, ISBN: 80-7229-107-6

² HAMERSKÝ, M.: Přijatelnost trestu smrti, Brno: Bachant, 2001, s. 8, ISBN: 80-902631-7-8

osob a v USA to bylo 59 lidí. Závažné však je, že osoby popravené především v Číně a arabských zemích jsou často odsouzeny bez provedení spravedlivého soudu, v mnoha případech pouze na základě důkazů získaných mučením.³

Co se týká současného stavu, tak nám statistiky hovoří o roku 2008. Tisková zpráva hnutí Amnesty International ze dne 23.3.2009 nám o tom, že ve 25 zemích bylo za rok 2008 popraveno nejméně 2 390 odsouzených. Odsouzeno k absolutnímu trestu bylo v 52 státech v roce 2008 dalších 8 864 lidí. Přední místa v této morbidní soutěži patří zcela s přehledem Číně, kde bylo v roce 2008 vykonáno nejméně 1 718 poprav. V Íránu bylo loňského roku vykonáno nejméně 346 trestů smrti, Saúdské Arábii to bylo nejméně 102 poprav a v USA bylo v roce 2008 vykonáno 37 poprav. Zpráva se také zmiňuje o Pákistánu, kde bylo vykonáno nejméně 36 poprav, a o Iráku, kde se uskutečnilo nejméně 34 poprav. Tato čísla však mohou být celosvětově daleko vyšší, jelikož mnoho států informace o trestech smrti jednoduše nezveřejňuje.⁴

„Svět se stále přibližuje úplnému odmítnutí nejvyššího trestu, jen 25 z 59 zemí, které v loňském roce vynesly nejvyšší rozsudek, jej vykonalo. Amnesty International však varuje, že navzdory tomuto trendu umírají na popravističích stále stovky lidí; a některé země se k nejvyššímu trestu vracejí.“⁵

Co se týká celkových počtů zemí, kde je absolutní trest zrušen, zrušen v praxi či užívám hovoří statistiky k datu 31.12.2008, že trest smrti je zrušen pro všechny zločiny v devadesáti dvou zemích světa. V deseti zemích světa je zrušen pro běžné zločiny. V praxi je zrušen ve třiceti šesti zemích světa. Zrušit trest smrti v praxi znamená, že je sice zakotven v trestním řádu dané země, avšak se od jeho ukládání či vykonávání upustilo.

³ Amnesty International Česká republika [online], [cit. 2009-02-01]. Dostupné na WWW: <http://www.amnesty.cz/zpravy/Trest-smrti-v-roce-2004-popraveno-3-797-osob/>

⁴ Econnect zpravodajství [online], [cit. 2009-04-01]. Dostupné na WWW: http://www.zpravodajstvi.ecn.cz/txt_tzpr_full.stm?x=2174533

⁵ Econnect zpravodajství [online], [cit. 2009-04-01]. Dostupné na WWW: http://www.zpravodajstvi.ecn.cz/txt_tzpr_full.stm?x=2174533

Oproti těmto údajům stojí 59 zemí světa, kde je trest smrti řádně uzákoněn a k datu 31.12.2008 byl užíván v praxi tamní justice.⁶

1.2 Způsoby vykonání absolutního trestu z pohledu historie po současnost

V této části práce chci nastínit způsoby, jakými byl absolutní trest vykonáván v průběhu historie, tedy od těch nejstarších dob až do současnosti. Při studiu materiálů zabývajících se touto tematikou zjišťujeme, že způsoby vykonání trestu smrti se různí. Jednotlivé alternativy vykonávání trestu smrti jsou v průběhu historie často plně krutosti, kterou se projevovali jak vykonavatelé trestu, tak i vynálezci nových smrtonosných technik. Nutno konstatovat, že pravděpodobně v žádné jiné činnosti vykonávané člověkem se neotevírá tak široké pole působnosti lidské krutosti, jako právě v případech, kdy mohla způsobovat smrt na základě rozhodnutí zákona. Při studiu dostupné literatury žasneme nad tím, jak byly jednotlivé způsoby exekuce trestu smrti promyšlené, a to v tom smyslu, aby popravenému způsobovali co možná největší bolest a aby jeho umírání bylo co možná nejdelší. Krutost vykonávaných trestů smrti často souvisela i se zvrhlou povahou panovníka, který je ukládal či o nich jinak rozhodoval. Toto je nastíněno i v knize Martina Monestiera *Historie trestu smrti*, kde se autor zmiňuje o malgašské královně Ranavaloně I.

„Malgašská královna Ranavalona I., známá svou krutostí a přezdívána „ženský Nero“, měla rovněž velice ráda ještěry. Až do své smrti v roce 1861 dala každý rok popravit asi deset tisíc lidí, které většinou nutila, aby plavali v řece plné krokodýlů.“⁷

Všechny prováděné popravy měli díky své brutalitě plnit základní úkol. Co nejvíce zastrašit obyvatelstvo, které popravě přihlíželo, nebo se o tomto alespoň doslechlo, a přinutit jej tak k chování, které bylo v dané zemi vynucované panovníkem. Za účelem tohoto

⁶ Econnect zpravodajství [online], [cit. 2009-04-01]. Dostupné na WWW: http://www.zpravodajstvi.ecn.cz/txt_tzpr_full.stm?x=2174533

⁷ MONESIER, M.: *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost* (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publisher, 1998, s. 19, ISBN: 80-86182-05-3

odstrašení obyvatelstva byly také těla popravených zločinců často ponechány na popravišti a to až do úplného rozkladu. Tak je měli na očích i ti lidé, kteří popravě nebyli přímo přítomni. Nezbytné je však připomenout, že rozsah protiprávních skutků, pro které byl v historii trest smrti ukládán, je velmi široký. Z dnešního pohledu se nám může zdát až neuvěřitelné, že mohl být někdo popraven např. za krádež či nevěru, což však v minulosti nebylo v některých zemích žádnou výjimkou.

Co se týká jednotlivých způsobů, jakými byla, a do dnešních dnů v některých zemích je, exekuce trestu smrti vykonávána, tak těchto bylo na desítky a popsat by se o nich dalo mnoho knih. Rozsah této práce mi ani neumožňuje popsat všechny obecně známé způsoby proprav, ale i přes to, chci v následující kapitole učinit určitý průřez od historie až po současnost a alespoň pro představu zmínit a popsat některé způsoby exekuce trestu smrti, které byly v historii užívány, nebo jsou užívány do současné doby.

1.2.1 Způsoby provádění exekucí absolutního trestu

- **Zvířata jako popravčí**

Užití zvířat k usmrcení člověka je snad stejně staré jako samo lidstvo. Zmínky jsou o asyrském králi Aššurbanipalovi, který vězně předhazoval obrovským dogám. Egypťané užívali za stejným účelem krokodýli. Panovníci Kartága nebo Indie nechali rozdupávat odsouzence slony. V Orientu, Číně či Japonsku bylo rozšířené předhazovat odsouzence psům. Mezi zvířata, která byla společností zneužívána k popravování lidí, sloužili např. i koně. Germáni měli pro ženy vyhrazený trest, který spočíval v tom, že odsouzená žena byla přivázána za vlasy k divokému koni a tímto způsobem usmýkána až k smrti. Francouzi a Angličané užívali koní při trestání otcovrahů. Takový to pachatel byl při odsouzení přivázán ke čtyřem koním a následně pomocí jejich síly roztrhán.

Zvláštní kapitolou tohoto druhu poprav je starověký Řím. Předhazování odsouzených divokým šelmám bylo zcela legálním a oficiálním trestem. Takovýto druh poprav tvořil ve starověkých amfiteátrech jeden z hlavních bodů programu. Tento druh trestu ve Starověkém Římě patřil pro vojenské zběhy z římské armády, později pro zloděje a lupiče a až v pozdějších dobách také křesťanům.

Hlavní éra užití zvířat k záměrnému usmrcení člověka počala dávno před začátkem křesťanství a přetrvala jistě do 5. století našeho letopočtu. V tomto období však neskončilo popravování lidí tímto způsobem úplně, ale v zúženém rozsahu se dochovalo až do 19.

století. Je dokladováno, že do 19. století byl užíván v Maroku, Brazílii, Uruguaji, Arizoně či Guiney trest smrti realizovaný za pomoci mravenců a jiného hmyzu, kteří odsouzence okousali do 48 hodin tak, že z něj zbyla jenom kostra.

„Počátkem 19. století líčí vědec, spisovatel a cestovatel Dumont d'Urville ve své *Voyage autour du monde* (Cesta kolem světa), jak byl na Cejlonu přítomen popravě, kdy sloni vycvičení speciálně k tomuto účelu vyhazovali odsouzence vysoko do vzduchu, načež je při dopadu nabodli na své kly.“⁸

Z tohoto svědectví Dumonta d'Urville vyplývá, že ač se může zdát modernímu člověku tento způsob popravky krutý a nelidský a hodný snad do starověkého amfiteátru, není to z pohledu dějin tak dávno, co se na toto lidé dívali jinak.

• Rozpárání břicha

„Při trestu rozpáráním se odsouzenému vrazí do břicha zbraň, která pronikne až do útrobu. Zatímco Řekové a Římané znali jen prosté rozpárání břicha, v Orientě z něho učinili pomalou a složitou smrt. Otevření břišní dutiny bylo totiž jen předehrou k vyjmutí vnitřnosti.“⁹

Peršané popravovanému nejdříve otevřeli břicho, z něj vytáhli ven šest až osm metrů střev a až poté mu začali řezat a vytrhávat maso z těla. Obdobný způsob popravky byl užit též ve 4. století v Itálii, kdy byl popraven gorkijský biskup Erasmus. Popravčí nejdříve odsouzenému zamezili v pohybu připoutáním a následně mu vyrvali z břicha vnitřnosti, které dále navinovali na vrátek. Nakonec byl ještě Erasmus rozčtvrcen.

⁸ MONESIER, M.: *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost* (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publisher, 1998, s. 19, ISBN: 80-86182-05-3

⁹ MONESIER, M.: *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost* (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publisher, 1998, s. 33, ISBN: 80-86182-05-3

„Za náboženských válek ve Francii se protestanti stali specialisty v páráni břich katolíků. Obnovili starý perský zvyk a navíjeli útroby odsouzenců na hůl, dokud jim břicho zcela nevyprázdnili.“¹⁰

Rozpárání břicha je však také neodlučně spjata s typickým japonským způsobem smrti, kterou je určitě harakiri. Ještě před tím, že se harakiri stalo způsobem sebevraždy, jež měla ukázat na věrnost tohoto, kdo ji provádí, jednalo se o způsob poprav, kterou však vykonal přímo sám na sobě odsouzený. Až daleko později se stalo harakiri privilegiem hrdinů, kteří si dopředu uvědomovali, jaké utrpení je čeká, a přesto si byli schopni krátkou, k tomuto určenou slavnostní šavlí, pomalu rozpárat dutinu břišní a pomalu očekávat příchod smrti. Ceremoniál harakiri byl dlouhý a komplikovaný. Celý postup tohoto rituálu byl přesně stanovený. Jen tento ceremoniál, který je přípravou na samotné harakiri, trvá 45 minut. V této přípravě je poté přítomna hostina s meditací a duševní koncentrací. I když je harakiri v Japonsku současnou legislativou zakázáno, praktikuje se zde běžně i nadále.

• Ukamenování

Tento způsob usmrcení provinilců pochází až z dávných dob starověku. Tímto způsobem byli trestáni především ti, kteří se dopustili svatokrádeží. Tento druh poprav můžeme z historických pramenů dohledat i ve starověkém Řecku. Takováto poprava měla dána jasná pravidla. Mezi tyto pravidla patřilo to, že odsouzenec bylo zabráněno, aby mohl uniknout z místa exekuce. Buď se pohyboval určitým způsobem v ohraničeném prostoru, kterým může být nějaká rokle, nebo byl pevně přikován ke kůlu či kříži. V jiných případech byl zahrabán v zemi, kdy trčela pouze hlava.

„Odsouzenec většinou umíral rychle, neboť kameny, které na něj dopadaly, vážily i několik kilogramů a zásah do hlavy byl v takovém případě smrtelný. Pravda je, že historie pamatuje i případy, kdy odsouzený umíral pomalu, byl těžce raněn a stále byl při plném

¹⁰ MONESIER, M.: Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publisher, 1998, s. 33, ISBN: 80-86182-05-3

vědomí... tělo bylo rozbito, kosti zpřerážené a smrt nepřicházela. Teprve až některý z kamenů zasáhl hlavu, prorazil lebku a zasáhl mozek, došlo k usmrcení.“¹¹

Co se týká současné doby, tak kamenování jako způsobu exekuce absolutního trestu je užíván především v muslimských zemích. Konkrétně bylo kamenování uzákoněno v sedmi takovýchto zemích. Jedná se o trest za cizoložství či sexuální delikty, za které je v těchto zemích považována např. homosexualita nebo sodomie. Jedná se o delikty, jež jsou dle islámského práva šarija namířeny proti Alláhovi. Nutno je však dodat, že s výjimkou Iránu jsou tresty tohoto druhu využívány pouze zřídka.

„Podle Amnesty International byli například v roce 1981 v Pákistánu odsouzeni k ukamenování Shalluda Parweenová a Mohamed Sander, obvinění z uzavření nelegálního sňatku. O pět let později bylo v Íránu vyneseno osm takových rozsudků ukamenování. Jak prameny uvádějí, jeden ze svědků popravy ukamenováním uvedl: Nákladní auto vyklopilo u místa popravy hromadu kamení. Popravčí četa převedla dvě ženy oblečené do bílého s pytlíkem přes hlavu. Brzy se však bílé oblečení pod deštěm kamení zbarvilo krví do ruda. Po chvíli ženy upadly a příslušníci popravčí čety lopatami jim rozbili hlavy, aby se ujistili, že jsou opravdu mrtvé...“¹²

• Upálení

Ač se někomu může zdát, že tento způsob exekuce trestu smrti doznal největšího rozkvětu v období středověku v souvislosti s kacířskými procesy, sahají kořeny tohoto způsobu popravy mnohem dál.

„Zákoník Chetitů, mocného národa žijícího ve 2. tisíciletí př.n.l. v Malé Asii, řadí upálení mezi hlavní prostředky trestu smrti. Původní zákony starých Židů, jak je najdeme v Levitiku, třetí knize Pentateuchu, věnované zákonům vztahujícím se k výkonům kultu, nařizují upálení pro mimořádné případy bigamie a svatokrádeže.“¹³

¹¹ CHMEL, L.: Nejslavnější popravy, Havlíčkův Brod: Petrklíč, 2004, s. 15-16, ISBN: 80-7229-107-6

¹² CHMEL, L.: Nejslavnější popravy, Havlíčkův Brod: Petrklíč, 2004, s. 17, ISBN: 80-7229-107-6

¹³ CHMEL, L.: Nejslavnější popravy, Havlíčkův Brod: Petrklíč, 2004, s. 18, ISBN: 80-7229-107-6

Co se týká jiných starobylých národů, tak hranice k upalování stavěli Řekové, Římané, Egypťané, Skythové, Galové a všechny barbarské národy, které kdy vnikly na území Galie. V průběhu staletí byli tímto způsobem popravováni především zločinci usvědčení ze sexuálních zločinů, z čarodějnictví a kacířství. Na vysvětlenou je nutné doplnit, že se jednalo o středověké pojetí zločinu proti víře v Boha.

Co se týká zmíněných sexuálních deliktů, tak sem v období středověku spadal například incest, kdy měl odsouzený sexuální poměr s příbuzným, nebo sodomie, tedy případy kdy měl člověk sexuální styk se zvířetem.

Jak je uvedeno výše, tak hranice byla trestem, mimo sexuálních deliktů, taktéž za čarodějnictví. Význam slova čarodějnictví byl ve středověku vykládán jako cílená snaha přivodit zásah zlých duchů, a jejich působením někomu přivodit smrt, nebo naopak získat něčí lásku. I když nám v současné době možná přijde úsměvné či až snad nepochopitelné trestat smrtí lidi za to, že míchali nápoje lásky, tak je nutné přiznat, že tento pohled na věc je poněkud zavádějící, protože na počátku všeho byly skutečně okolnosti, které se zločinem v plném rozsahu souvisely. Jednalo se o noční slety – sabaty, při kterých se pořádaly mohutné orgie, nebo například „černé mše,“ při kterých bylo obětováno dítě. Čarodějnice vzývaly satana, což bylo samozřejmě proti všem zásadám víry a navíc s ohledem na období středověku i velmi odvážné. Vyhledáváním čarodějnic a kacířů se zabývaly inkviziční soudy, které dle zápisů světských i církevních soudů v průběhu tří a půl století poslaly na hranici více než milion čarodějů, mágů a kacířů. Nutno k této okolnosti dodat, že inkviziční tribunály se staly prostředníkem církve k likvidaci nepohodlných osob. Mezi takové osoby můžeme mimo jiné zmínit např. Mistra Jana Husa či Janu z Arku.

I když se nám může zdát, že upalování je případem dávné minulosti, skutečnost může být zcela jiná. Není výjimkou, že i v dnešní době jsou ještě oběti upalovány. Jedná se o nelegální skutky, které jsou důsledkem tlaku nemilosrdné morálky skupiny či společnosti, proti kterým není žádná obrana. Toto je taktéž případ „sati“, které přinucuje ovdovělé ženy v Indii k dobrovolnému upálení na hranici, na které je upalován zesnulý manžel. Tyto

praktiky byly ponejvíce užívány v 18. a 19. století v Bengálsku a Kašmíru a dnes bohužel zažívají renesanci v Rádžastánu. S ohledem na rozmach obdobných skutků stát Rádžastán schválil v roce 1985 zákon, trestající smrtí každého, kdo bude iniciovat k zachování těchto tradic. Nutno taktéž dodat, že již několik takto odsouzených a popravených osob skutečně bylo.

„Tlak na vdovy je ale i přes tyto sankce tak veliký, že ani všemožná opatření počet sebeobětování nepřestává stoupat. Jak uvádí Amnesty International, Nejvyšší soud v Novém Dilli je nucen se neustále zabývat případy osob, které jsou obviněny z upálení těchto mladých vdov. Je třeba si připomenout, že hranice byly zažehnuty ještě v letech 1982 až 1989 v Angole, kde organizace UNITA upálila zaživa osoby obviněné z disentu.“¹⁴

• Pověšení

Tento způsob poprav byl užíván jako hrdelní trest po celou dobu lidské historie a prakticky se v mnoha zemích užívá do současnosti. Vedle stětí a upálení to byl u starých civilizací nejrozšířenější způsob poprav a setkáváme se s ním téměř u všech národů. Tento způsob exekuce byl velmi oblíben především z důvodu jeho jednoduchosti a úspornosti. Další výhodou tohoto způsobu bylo, že stejně jako zastřelení, umožnilo i pověšení vykonávat hromadné exekuce, tedy popravit mnoho odsouzených najednou.

„Již ze 17. století nám Jaques Callot zanechal rytinu znázorňující jednu z hromadných poprav, k nimž došlo za třicetileté války: na větvích rozložitého dubu bylo pověšeno najednou šedesát vzbouřených vojáků. A připomeňme si Petra Velikého, který nechal během několika dní pověsit sedm tisíc střelců. Za tím účelem byly postaveny velké šibenice, každá pro deset odsouzených. Již v našem století, v roce 1917, nařídil plukovník von Lettow Vorbeck, guvernér Německé východní Afriky, pověsit během dvou dnů několik set domorodců na dlouhých šibenicích, které se táhly od obzoru k obzoru. Během druhé

¹⁴ CHMEL, L.: Nejslavnější poprav, Havlíčkův Brod: Petrklíč, 2004, s. 28-29, ISBN: 80-7229-107-6

světové války věšely německé jednotky sovětské partyzány po padesáti či po stu. A takové příklady bychom mohli uvádět donekonečna."¹⁵

Co se týká samotných postupů při věšení odsouzených, tak se užívají tři různé postupy. Při prvním postupu je odsouzený posazen či postaven na vyvýšenou plochu, kterou může být stůl, židle, hřbet koně, žebřík... Poté mu dá kat kolem krku provaz, který je druhým koncem přivázán k šibenici, případně silnějšímu stromu. Poslední částí tohoto způsobu je zbavení opory pod nohama odsouzeného. Tedy kat podkopává židli, nebo může odsouzené z opory postrčit směrem dopředu. Toto je z pohledu dějin nejrozšířenější způsob oběšení. Taktová to smrt je velmi pomalá a bolestivá.

Při druhém postupu se odsouzenec kolem krku uváže provaz, tento se následně protáhne kladkou a odsouzený je na něm vytažen do výšky, kde poté umírá dlouhým dušením se. Tento způsob byl oblíben především při lynčování ve Spojených státech. Setkat jsme se s ním mohli také při posledních veřejných popravách oběšením v Iráku, Iránu či Sýrii. Jak jsem uvedl, takovýto způsob exekuce je pro odsouzeného velmi trýznivý. Umírání odsouzeného takovýmto způsobem může trvat dlouhé minuty, ba dokonce i déle než půl hodiny.

Vymyšlením třetího způsobu exekuce oběšením se pyšnili Angličané. Tento způsob je založen na principu současného udušení, nedostatečného prokrvení mozku a zlomení krčních obratlů. Tento způsob je proveden za užití dostatečně vysoké šibenice s propadlem. Toto propadlo se pod odsouzenecem při exekuci sklopí a jeho tělo padá do prohlubně volným pádem. Při tomto se prudce napne provaz, což způsobí zlomení krčních obratlů. Při tomto způsobu exekuce bylo nutné, aby kat zvolil s ohledem na váhu odsouzeného dostatečně dlouhý provaz, tedy ani ne moc krátký, protože by docházelo k dušení, ale ani ne moc dlouhý, jelikož by mohlo při exekuci dojít k utržení hlavy odsouzeného od těla. Tímto způsobem jsou v současné době vykonávány popravy v některých státech USA, nebo v některých afrických či asijských zemích.

¹⁵ MONESTIER, M.: Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publisher, 1998, s. 199-200, ISBN: 80-86182-05-3

Co se týká těl popravených osob, tak tato byla v dřívějších dobách ponechána na šibenici, dokud neshnila nebo se sama nerozpadla. Toto bylo činěno z toho důvodu, aby byli popravení na očích všem ostatním co nejdéle a varovali je tak před následky, které nastávají při porušení zákona.

- **Zastřelení**

Tento způsob vykonání absolutního trestu bezesporu patří k dalšímu nejrozšířenějšímu způsobu poprav v zemích celého světa a to až do dnešních dnů. Zastřelení odsouzeného má své kořeny hned vedle objevení střelné zbraně. Nejdříve byl tento způsob smrti vyhrazen především vojákům. Byl považován za velmi vznešený a civilním osobám se jej ve většině případů nedostalo.

I přes to, že ve středověku tvořilo popravčí četu až 50 lidí, tak účinnost těchto prvních poprav byla velmi pochybná. Zbraně nebyly zrovna nejpřesnější a až do počátku 19. století zjišťujeme, že samotné popravky se často opakovaly, jelikož první dávka střel odsouzeného jenom poranila, ale nezabila.

Některé země, které přijaly zastřelení jako nový způsob exekuce trestu smrti, si ponechaly i původní způsob, např. pověšení. Poté tedy měly při odsouzení k absolutnímu trestu na výběr dva způsoby exekuce. Který bude zvolen, se dále rozhodovalo dle toho, jakému pohrdání byl odsouzený vystaven, tedy zda si zaslouží být popraven vznešeným zastřelením, nebo jej není hoděn a bude pověšen.

„Stačí si připomenout, že po skončení norimberského procesu nebyli nacističtí váleční zločinci zastřeleni, ale pověšeni katem americké armády.“¹⁶

Co se týká způsobů samotné exekuce, tak tyto se liší dle zemí, v nichž jsou vykonávány. Některé země vyžadují, aby byl odsouzený pevně připoután ke kůlu či stromu, jiné země zase nechají odsouzeného volně stát např. u zdi či stromu a pouze mu spoutají ruce za zády. Někde provádějí exekuci popravčí čety složené z deseti až dvanácti střelců, kteří

¹⁶ MONESTIER, M.: Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publisher, 1998, s. 282, ISBN: 80-86182-05-3

střílejí ze vzdálenosti maximálně dvaceti kroků, jinde je exekuce provedena jedním střelcem, který odsouzenému vstřelí z bezprostřední blízkosti kulku z pistole či revolveru do zadu do temene hlavy.

O tomto způsobu poprav se vedou různé spory, které polemizují nad jeho humaností. Je zastřelení skutečně způsobem poprav, který nikdy neselže? O tomto lze zcela jistě pochybovat, čemuž nahrává i fakt, že justice některých zemí při exekuci tímto způsobem počítají s ránou z milosti, která spočívá ve vstřelení rány odsouzenému do hlavy z krátké zbraně bezprostředně poté, co vypálí popravčí četa svou salvu. Z tohoto lze dojít k závěru, že tyto justice počítají s tím, že salva bude neúčinná. Bez rány z milosti by mnoho odsouzců, kteří by sice utrpěli salvou těžká zranění, umírali neskutečně dlouho, možná i několik hodin.

Z poprav zastřelením se především v asijských nebo afrických zemích stává velká společenská událost. I když zákony většiny zemí, kde se poprava zastřelením provádí, ukládají, že exekuce se provádí neveřejně, často bývá opak pravdou. Poprav jsou konány na stadionech za přítomnosti tisíců lidí. Toto je umožněno především v zemích s autokratickým nebo totalitním režimem.

• Elektrické křeslo

Využití elektrické energie i usmrcování osob vyvstalo v 19. století v souvislosti s vědeckými objevy v průmyslu. Tento nápad byl některými lidmi považován za znamení pokroku. Jako stěžejní rok, jež se týká vymyšlení elektrického křesla, můžeme považovat rok 1882. V tomto roce Thomas Alva Edison otevřel v Pearl Street první elektrárnu, které poskytla světlo celé obchodní čtvrti města. V roce 1886 založil inženýr George Westinghouse elektrárenskou společnost a zavádí tak elektrické osvětlení na celé území města Great Barrington.¹⁷

Závažný problém začíná mezi dvěma odlišnými technologiemi. Edison vyráběl a distribuoval proud stejnosměrný, zatím co Westinghouse distribuuje proud střídavý. Mezi

¹⁷ MONESTIER, M.: Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publisher, 1998, s. 307, ISBN: 80-86182-05-3

oběma vynálezci se strhl obrovský konkurenční boj. Edison chtěl dokázat, že jeho jednosměrný proud je jediný správný. Lidem začal předkládat důkazy o nebezpečnosti střídavého proudu. Edisonem najatí zaměstnanci objížděly poutě po okolí a na psech a kočkách ukazovali smrtící účinem střídavého proudu. Během této konkurenční války bylo Edisonovým spolupracovníkem Heroldem Brownem při tiskové konferenci vyřčeno, že střídavý proud je vhodný pouze k usmrcování psů u pohodného, či zabíjení zvířat na jatkách. V žertu poté Brown dodal, že je také vhodný k popravování zločinců. Asi netušil, že tento žert se jednoho dne zrealizuje.. Toto řečnické představení Browna neuniklo zákonodárcům ze státu New York. V tomto období se zde totiž hledal nový způsob popravování, který měl být humánnější než do tehdejší doby uplatňované pověšení.¹⁸

Této myšlenky se chopil právě Edison, který byl sice zapáleným zastáncem trestu smrti, avšak v sestrojení zařízení, které by popravovalo zločince právě Westinghousovým střídavým proudem spatřil velkou šanci v jejich konkurenčním boji. Spoléhal na to, že když prokáže právě tímto způsobem nebezpečnost střídavého proudu, tak tento jejich konkurenční boj vyhraje. Edisonovy se podařilo následně přesvědčit zástupce justice o tom, že smrt navozená střídavým elektrickým proudem je skutečně rychlá a bezbolestná.

Tato Edisonova snaha vyústila v sestrojení elektrického křesla, na němž byl jako první popraven Francis Kimmeler, který byl k smrti odsouzen za vraždu sekýrou. Jeho poprava proběhla dne 6.4.1890 v 6:30 hod. ve věznici v Auburnu. Této první popravy novým způsobem se účastnilo asi 40 přihlížejících osob, kdy asi polovinu tvořili lékaři a fyzikové.

Hned první prováděná exekuce nedopadla zrovna příliš úspěšně. Kimmeler dostal do těla první výboj 300 voltů, který trval 17 sekund. Kimmeler se začal pod proudem silně zmítat a prudce škubat. Smrt mu ale tento první výboj nezpůsobil.

„Dostal tedy druhý výboj. Jeho tělo zčervenalo. Kůže začala hořet a šířila silný zápach, pak z ní stoupal okrově zbarvený dým, který brzy zahalil přihlížející. Po třech minutách byl proud přerušen. Hrůza! Vypadalo to, že ten člověk ještě žije. Další dávka, ale

¹⁸ CHMEL, L.: Nejslavnější popravy, Havlíčkův Brod: Petrklíč, 2004, s. 72, ISBN: 80-7229-107-6

měla za následek, že „mu podél zad stoupal a zase klesal modravý plamínek“. Nakonec byl odsouzenec přece jen tak laskavý a zemřel. Při ohledání bylo konstatováno, že mozek vypadá jako „kousek spáleného koláče“, že krev v hlavě se spekla v černý uhlík a že záda má úplně spálená. Dva lékaři oficiálně prohlásili, že odsouzenec netrpěl.“¹⁹

Edison s Brownem na základě tohoto nepřilíš úspěšného začátku užívání elektrického křesla, začali pracovat na jeho zdokonalování. Nejdříve začali zvyšovat napětí, které do těla odsouzeného bude křeslo vpouštět, kdy se dostali až na současných 1780 voltů. Než se ale k této hodnotě dostali, posunovali se k ní po různých skocích, kdy na každém takovém skoku dělali několik experimentálních poprav. Nebylo výjimkou, že se mnohé popravy neustále podobaly té první, ne příliš úspěšné, popravě Francise Kemmelera.

Tyto pochybnosti a zároveň mnoho poprav, které zrovna nedopadly, přimělo ustoupit mnoho států USA od tohoto druhu poprav a zvolit jiný druh. Konkrétně nakonec tento způsob poprav zavrhl od roku 1967 9 států, které přešly k jinému způsobu, ať už k zastřelení nebo užití smrtící injekce. Faktem ale zůstává to, že elektrické křeslo užívá k popravám v současné době 14 členských států USA. Rozpaky veřejnosti nad tímto způsobem poprav neutichají, a neustále jsou vedeny diskuze na téma humánnosti tohoto způsobu exekuce.

• Plynová komora

Po třiceti čtyřech letech od první uskutečněné poprav na elektrickém křesle se Američané nechali opět inspirovat všudy přítomným pokrokem a zavedli do svého seznamu způsobů vykonání poprav nový druh. Jednalo se o způsob udušení, který byl uskutečňován za užití chemických plynů vpuštěných do hermeticky uzavřeného prostoru – plynové komory, ve které byl umístěn odsouzený. Princip byl tedy zcela jednoduchý. Odsouzený byl v této plynové komoře přinucen vdechovat smrtelně jedovaté výpary.

¹⁹ MONESTIER, M.: Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publisher, 1998, s. 316, ISBN: 80-86182-05-3

Samotný chemický proces v komoře probíhá kontaktem tabletek kyanidu draselného s kyselinou sírovou. Kyanid se tak začne uvolňovat, a zde je využito právě toho, že patří mezi dusivé plyny a že má mezi ostatními těkavými jedy největší účinnost. Takovýto plyn poté zcela paralyzuje činnost dýchacích enzymů, které se starají o zásobování tělesných buněk kyslíkem z krve. Tyto buňky bez kyslíku odumírají, dostávají se křeče a stahování svalů. Jednotlivá mozková centra tímto stavem postupně odumírají a následně mozková smrt obvykle přejde v zástavu srdce.

Prvním takto popraveným odsouzencem byl John Gee, který byl popravený v Nevadě dne 8. února 1924 za vraždu. Od tohoto okamžiku byly stejným způsobem popraveny stovky lidí.

„Plynová komora, většinou natřená na zeleno, je ocelová kabina osmiúhelníkového tvaru s kupolí, do níž nevchází oválnými dveřmi, jež se neprodyšně uzavírají. Uvnitř jsou dvě sedadla, protože většina plynových komor byla konstruována tak, aby v ní mohli být popraveni najednou dva odsouzenci.“²⁰

Samotná exekuce probíhá tak, že pracovníci věznice pečlivě odváží kyanid, kterým naplní dva sáčky z gázy. Tyto sáčky se umístí pod sedadlo. Pod tímto je v podlaze zabudována nádobka s kyselinou sírovou, která je krátce před exekucí rozředěna destilovanou vodou. Poté co je odsouzenec připoután k židli v komoře, uzavřou se hermeticky její vrata a nastane požadovaná chemická reakce. Před samotnou exekucí je odsouzený poučen ředitelem věznice o tom, že se nesmí bránit vdechnutí plynu, ale naopak se musí zhluboka nadechnout. Je to tedy paradoxně způsob vykonání poprav, kde je k jejímu hladkému průběhu nutná aktivní spolupráce odsouzeného, pokud se však odsouzený nedokáže sám nadechnout jedovatého plynu a snaží si život prodlužovat zadržováním dechu, následuje několik minutové bolestivé umírání, při plném vědomí odsouzeného.

„Plyn, použitý jako zákonný prostředek poprav poprvé v roce 1924, byl o dvacet let později zneužit nacisty k hromadnému vraždění. Rudolf Hess, velitel koncentračního tábo-

²⁰ MONESTIER, M.: Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publisher, 1998, s. 300, ISBN: 80-86182-05-3

ra Osvětim, před norimberským tribunálem prohlásil: „Odhaduji, že plynem a ohněm zahynulo na dva a půl milionu obětí.“ Když se svět po druhé světové válce seznámil s existencí koncentračních táborů a s tím, jak v nich byl používán smrtící plyn, některé státy americké Unie od užívání plynových komor upustily a nahradily je jinou technikou provádění poprav. Dnes užívá plynové komory stále ještě sedm států.“²¹

• Smrtící injekce

Pokojnou smrtí je nazývána poprava spojená s užitím smrtící injekce. Tento způsob popravy patří k nejmladším technikám. Samotná exekuce je realizována obdobným způsobem, jaký je užíván v nemocnicích při celkové anestézii. Zásadní rozdíl však spočívá v tom, že v tomto případě je na rozdíl od anestézie vstříkovaná dávka smrtelná. Za tímto účelem je užíván roztok obsahující barbituráty. Tyto přivozují odsouzenému ztrátu vědomí, svalové ochablosti, které paralyzují bránici a přerušují pohyb plic. Ve vstříkované smrtelné dávce se dále nachází chlorid sodný, který má odsouzenému přivodit srdeční zástavu. Tento způsob exekuce je považován za rychlý, bezbolestný a ve srovnání s popravou na elektrickém křesle či v plynové komoře, takřka nenákladný.

Samotná exekuce je vykonávána způsobem, při kterém je odsouzený v poloze ležmo připoután šesti popruhy k pojízdnému stolu. Do žíly připoutané ruky je odsouzenému vpíchnuta injekční jehla. Tato je připojena k hadičce, která vede do nádobky se smrtícím roztokem. Nádobka se nachází uložena za plentou či stěnou, která odděluje pracovníky věznice vykonávající popravu a odsouzeného.

I když samotná exekuce tímto způsobem může vypadat jako snadná a snad až nenásilná, může mít i svá úskalí. Takovým úskalím mohou být ruce narkomana, na kterém je poprava vykonávána. V takovýchto případech není výjimkou, že popravčí hledá i několik desítek minut vhodnou žílu, do které by mohl jehlu, jež do ní vpraví jed, vpíchnout.

²¹ MONESTIER, M.: Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publisher, 1998, s. 306, ISBN: 80-86182-05-3

I přes toto negativum, lze tento způsob popravvy považovat snad za nehumánnější ze všech, které byly v historii a v současnosti jsou, za tímto účelem užívány.

1.3 Způsoby vykonání absolutního trestu v zemích světa v současnosti

Výčet způsobů, kterými byli v historii lidé popravováni, a který je výše uvedený, není samozřejmě ani z daleka úplný. Pokud bychom chtěli ve výčtu pokračovat, mohli bychom uvést podříznutí hrdla, které bylo nazýváno jako „římská spravedlnost“, pokračovali bychom přes utopení, vyhladovění, či uvržení do klece. Nevynechali bychom ukřižování, pohřbení za živa, napíchnutí na kůl, nebo lámání v kole. Přes italskou estrapádu či španělskou garotu bychom se dostali až ke gilotině nazývané „Francouzská královna“ a pokračovat bychom mohli ještě dál a dál, protože výčet způsobů, jakým byli v historii připravováni o život zločinci je snad nevyčerpatelný. Není možné se s ohledem na rozsah této práce zabývat tímto tématem hlouběji, avšak ještě jeden krátký návrat k samotným způsobům exekuce si dovolím.

V této části chci uvést některé země světa, které mají ve své judikatuře uzákoněn absolutní trest, kdy se chci především zaměřit na konkrétní způsob, který je k exekuci užit. K tomuto výčtu bylo, mimo jiné, užito zprávy organizace Amnesty International, která ji zaměřila na vykonané tresty smrti ve světě za rok 2008.

I když se nám v současné době může zdát stětí hlavy jako nehumánní trest, tak věrme, že tento způsob byl v průběhu roku 2008 užit v Saudské Arábii. Stejně tak se nám může jevit ukamenování jako barbarský trest, avšak loňského roku jej bylo užito oficiálně v Íránu. Co se týká oběšení, tak tento trest byl za loňský rok užit v zemích Egypt, Bangladěš, Súdán, Írán, Irák, Japonsko, Botswana, Pákistán, Malajsie, Svatý Kryštof a Nevis, Singapur. Trest zastřelením v současnosti užívají státy Bělorusko, Afghánistán, Čína, Vietnam, Írán, Mongolsko Indonésie. Smrtící injekce byla odsouzenému vpíchnuta v roce 2008 v Číně a USA. Elektrické křeslo bylo užito pouze v USA.²²

²² Econnect zpravodajství [online], [cit. 2009-04-01]. Dostupné na WWW: http://www.zpravodajstvi.ecn.cz/txt_tzpr_full.stm?x=2174533

V tomto výčtu užitých prostředků smrti chybí např. plynová komora, která je sice uzákoněna v některých státech USA, avšak k exekuci trestu smrti v průběhu roku 2008 nebyla užitá. USA je celosvětovou výjimkou, kde je oficiálně v některých státech užíváno více způsobů exekuce absolutního trestu a odsouzený si může vybrat, jakým způsobem chce, aby byl trest vykonán.

2 TREST SMRTI NA ÚZEMÍ ČESKOSLOVENSKA V LETECH 1918-1989

Na historickém území naší země patřil trest smrti od nepaměti k běžné pravomoci tehdejší justice, stejně tak jako i v jiných evropských zemích.

„K jeho zrušení došlo na krátký čas až za vlády Josefa II. (1780-1790) Všeobecným zákoníkem o zločinech a trestech za ně (1787), který byl ovlivněn spisem Caesara Beccarii a dílem osvícenského učenice Josefa Sonnenfelse (1733-1817). Tresty smrti byly zrušeny v řádném řízení vůbec a byly ponechány jen pro řízení v případě výjimečného stavu (podle stanného práva). Nejvyšším trestem se od této chvíle mělo stát vězení, které bylo v dalších letech nahrazeno nucenými pracemi.“²³

V roce 1795, tedy 5 let po smrti Josefa II., byl absolutní trest opět zaveden a i když byly následné trestní kodifikace různě měněny a novelizovány, tak absolutní trest byl v nich zachován až do 1. července 1990, kdy byl oficiálně zrušen.

V průběhu 1. republiky, tedy od roku 1918 byl absolutní trest, i přes veškeré diskuze, které byly této problematice věnovány, zachován. Legislativně byl upraven v této době zákonem o zločinech, přečinech a přestupcích č. 117/1852, který platil s drobnými novelizacemi téměř sto let. Zrušen byl až v roce 1950. Jednalo se tedy o zákoník vydaný a platný již v dobách Rakousko-Uherské monarchie. Trest smrti byl v této zákonné normě ukládán za poměrně malý výčet trestných činů. Jednalo se o trestný čin dokonané vraždy, loupežné zabití, úmyslné poškození cizího majetku, při němž byla způsobena smrt, kterou mohl pachatel předvídat. Trest smrti mohl být dále na základě této právní normy uložen pachateli trestného činu vzbouření se v době stanného práva nebo zhářství, tedy pokud jím byla způsobena smrt, kterou mohl pachatel předvídat.

„Problematika trestu smrti v období první republiky byla značně ovlivněna zákonem č. 91/1934 Sb., jenž opravňoval soudy uložit místo trestu smrti trest těžkého žaláře buď do-

²³ LIŠKA, O. a kol. :Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989, Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006, s. 15, ISBN: 80-86621-09-X

životního, nebo dočasného v trvání od 15 do 30 let, pokud byly polehčující okolnosti natolik závažné, že by trest smrti byl nepřiměřeně přísný. V době účinnosti tohoto zákona byla existence trestu smrti víceméně formální záležitostí. V období první československé republiky byla většina udělených trestů smrti změněna cestou milosti prezidenta republiky.“²⁴

V období 1. republiky byl na území Slovenka a Podkarpatské Rusi platný jako hlavní zákona Trestní zákoník o zločinech a přečinech z roku 1878. Tento zde platil až do přijetí sjednoceného trestního zákona č. 86/1950 Sb. Tento zákon z roku 1878 ukládal trest smrti pouze za vraždu. Dle ustanovení § 21 tohoto trestního zákoníku, byl trest smrti vykonáván na uzavřeném prostranství a to provazem. Co se týká účasti jiných osob než pracovníků justice či odsouzeného, tak státní zástupce mohl umožnit i účast příbuzných odsouzeného a v zájmu odstrašujícího efektu i účast jiné osoby mužského pohlaví.

V tomto období byl velmi zajímavý názor na výkon trestu smrti, který měl úřadující prezident T.G. Masaryk. Tento byl velkým odpůrcem absolutního trestu a několikrát se k této otázce vyjádřil velmi negativně při svých přednáškách. Trest smrti považoval za nejsurovější zbytky středověké inkvizice a jakékoliv statistiky, které dokazovaly účinky trestu smrti na snížení zločinnosti, považoval za neúplné, nevědecké a nepravdivé.

Pod tlakem veřejného mínění však T.G. Masaryk musel z výkonu své funkce podepsat několik absolutních trestů, i když i nadále zůstával jejich odpůrcem. Později vyjádřil své pocity takto:

„A když jsem to musel udělat poprvé, načrtl jsem psaní adresované odsouzenému k smrti provazem, abych mu to vysvětlil. Ale upustilo se od toho. V jednom případě mě odsouzený sám od sebe vzkázal, že se na mne nehněvá. Ten trestající spravedlnost pochopil.“²⁵

²⁴ LIŠKA, O. a kol. :Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989, Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006, s. 15-16, ISBN: 80-86621-09-X

²⁵ LIŠKA, O. a kol. :Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989, Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006, s. 15, ISBN: 80-86621-09-X

Tento negativní postoj k trestu smrti ze strany prvního Československého prezidenta T.G. Masaryka jednoznačně potvrzuje i fakt, že v průběhu svého funkčního období, vyhověl více než 400 žádostem o milost.

Dalším zásadním obdobím pro absolutní trest vykonaným v historii na území naší země, bylo období II. světové války. V tomto období velmi smutně proslula především věznice v Praze na Pankráci, která ve svém nitru skrývala popravčí místnost zvanou sekyrárna, ve které se konaly popravy pomocí gilotiny.

Provoz této pankrácké sekyrárny byl zahájen 5.4.1943 a hned prvního dne bylo na této gilotině popraveno prvních pět obětí. Postupem přibývajících času se počet obětí vyšplhal až na číslo 1079 osob. Nejvíce osob v jednom dnu bylo popraveno v pankrácké sekyrárně dne 4.8.1944, kdy bylo setnuto 29 lidí. Posledních pět osob bylo v pankrácké věznici popraveno dne 26.4.1945.

Po skončení II. světové války, konkrétně v období od května 1945 do prosince 1948, byly na území Československa zřizovány tzv. retribuční soudy. Jednalo se o mimořádné lidové soudy, které odhalovaly a v nestandardních poměrech odsuzovaly nacistické zločince, kolaboranty a zrádce. Činnost těchto soudů byla v českých zemích upravena dekretem prezidenta republiky č. 16 ze dne 19.6.1945. Na Slovensku bylo základní normou pro zřízení těchto lidových soudů nařízení Slovenské národní rady č. 33/1945 Zb. Ze dne 15.5.1945. Tyto retribuční soudy pracovaly s opravdovou rychlostí v projednání. Celé řízení proti obžalovanému bylo veřejné, ústní a pokud možno nepřerušované. Jeho maximální délka byla stanovena na nejdéle tři dny. Pokud by nebyl rozsudek lidového soudu do této doby vyneseno, byla by věc předána řádnému soudu. Pokud byl rozsudkem lidového soudu vyhlášen trest smrti, byl vykonán do dvou hodin od vyhlášení rozsudku, případně mohla být tato lhůta prodloužena o hodinu. Pokud bylo jednání vedeno v nepřítomnosti obžalovaného, musel být trest vykonán do 24 hodin od jeho dopadení.

„Za celou dobu působnosti retribučních soudů bylo v Československu odsouzeno více než 33 000 osob. Přibližně 50% jich bylo německé národnosti, 35% Čechů a Slováků a 15% jiných národností, většinou maďarské. Mimořádné lidové soudy vynesly kromě mnoha trestů dlouholetého odnětí svobody také více než 730 rozsudků smrti. Během toho-

to revolučního soudnictví docházelo samozřejmě k řadě přehmatů a také k vyřizování osobních účtů; netradiční způsob soudnictví byl v řadě případů zneužit k likvidaci nepohodlných osob.“²⁶

V letech 1948 – 1953 zaznamenává historie naší země tragickou kapitolu, kterou zinscenovala a sehrála tehdejší vládnoucí komunistická strana. Jedná se o uměle vykonstruované politické procesy, které pomocí politických vražd likvidovaly politického protivníka a zavražďovaly společnost. Tímto způsobem si vládnoucí strana upevňovala svou pozici. Tato politická mašinérie semlela nejen zjevné nepřátele tehdejšího režimu, jakým byli např. Milada Horáková, Heliodor Píka a jiní, ale nevyhnuli se jí ani tehdejší vysocí straníčtí funkcionáři jako Rudolf Slánský, Vladimír Clementis a další.

V dalších obdobích byla několikrát v našich zemích měněna legislativa upravující uložení trestu smrti. V roce 1956 to bylo učiněno zákonem č. 63/1956 Sb., který novelizoval stávající trestní zákon. Tímto došlo ke zrušení trestu smrti za některé trestné činy a dále došlo ke zrušení trestu odnětí svobody na doživotí. Toto nahradil trest odnětím svobody na 25 let. V roce 1961 vzešel v platnost nový trestní zákon č. 140/1961Sb., který po provedených novelizacích platí do dnešního dne. V tomto bylo doslovně zakotveno, že trest smrti je trestem výjimečným a fakultativním. I když v tomto zákoně vzrostl celkový počet skutkových podstat trestných činů, za které mohl být trest smrti uložen na 33 různých případů, bylo jasně zákonem dáno, že udělení trestu je možné pouze trestný čin, který měl mimořádně vysoký stupeň společenské nebezpečnosti a zcela zřejmou nemožnost výchovně působit na jeho pachatele umístěním do výkonu trestu odnětí svobody.

Novelou trestního zákona č. 45/1973 Sb. byla zavedena možnost na místo absolutního trestu uložit jako výjimečný trest odnětí svobody od 15 do 25 let, pokud jej projednávající soud shledal za dostatečný. Tato úprava již zůstala nezměněna až do roku 1990, kdy byl zákonem č. 175/1990 Sb. zrušen.

²⁶ LIŠKA, O. a kol. :Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989, Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006, s. 21, ISBN: 80-86621-09-X

„Po účinnosti zákona 175/1990 Sb. dnem 1. července 1990 se výjimečným trestem rozumí jednak trest odnětí svobody od patnácti do dvaceti let, jednak trest odnětí svobody na doživotí. Zrušení trestu smrti tímto zákonem je v souladu s článkem 6 (odst. 3) Listiny základních práv a svobod, kterou je Česká republika vázána. Tyto normy návaznosti na článek 10 Ústavy České republiky nedovolují opětovné zavedení trestu smrti pouhou novelizací trestního zákona.“²⁷

Po celou dobu byl vykonáván trest smrti oběšením, mimo období II. světové války, kdy byli odsouzení popraveni, mimo oběšení, také stětím gilotinou či zastřelením.

Posledními osobami, na nichž byl vykonán trest smrti byl v Praze 2.2.1989 Vladimír Lulek, posledním popraveným v Bratislavě byl 8.6.1989 Štefan Svitek. V obou případech se jednalo o zločince odsouzené k absolutnímu trestu za spáchanou vraždu.²⁸

2.1 Zločinci odsouzení k trestu smrti v Československu

Jestliže se bavíme o trestu smrti na území naší země, nelze se nezmínit o popravách, které byly vykonány na zločincích, jež se dopustili zvláště závažných a odsouzení hodných násilných trestných činů, u nichž lze uložený absolutní trest, s ohledem na platnost tehdejších právních norem, považovat za zcela oprávněný a spravedlivý. V této práci nelze samozřejmě zmínit všechny takovéto zločince, proto předkládám krátké medailonky alespoň několika z nich.

2.1.1 Václav Mrázek (25.10.1925 - 29.12.1957)

Václav Mrázek je považován vraha, který připravil o život nejvíce obětí od II. světové války v historii České republiky. Svým jednáním totiž v průběhu let 1951 – 1956 připravil cíleně a úmyslně o život sedm žen.

²⁷ LIŠKA, O. a kol. :Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989, Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006, s. 26, ISBN: 80-86621-09-X

²⁸ CHMEL, L.: Nejslavnější popravy, Havlíčkův Brod: Petrklíč, 2004, s. 170, ISBN: 80-7229-107-6

„Václav Mrázek pocházel z 12 dětí a vychodil pouze 5. tříd základní školy. Lidé ho považovali sice za podivínského, trochu plachého, ale slušného, taktního a pracovitého člověka. Na veřejnosti byl k ženám zdrženlivý až ostýchavý. Mezi jeho záliby patřily návštěvy fotbalových a hokejových utkání a jízdy na kole. Při vyjížděcích po okolí potkával své oběti...“²⁹

Samotné dopadení vícenásobného vraha Václava Mrázka bylo dílem naprosté náhody. Václav Mrázek byl toho dne přistižen, jak šacuje oděvy spolupracovníků v šatně svého pracoviště. Až při prošetřování těchto Mrázkových krádeží na pracovišti se podařilo získat informace k tomu, že by pachatelem několika vražd v oblasti Chomutovska mohl být právě Mrázek. Na základě těchto indicií byla u Václava Mrázka provedena domovní prohlídka, při níž vyšetřovatelé našli jak vražednou zbraň, tak i věci, pocházející z majetku zavražděných osob.

První vraždy se Mrázek dopustil dne 21. srpna 1951 poblíž obce Drahonice, kde usmrtil úderem palice do hlavy teprve patnáctiletou Hanu Hloubovou, kterou následně pohlavně zneužil. Další vraždy se dopustil Václav Mrázek za necelý měsíc, tentokrát však již s opatřenou střelnou zbraní. V obci Jirkov u Chomutova zavraždil milenecký pár. Prvním zavražděným se stal šestadvacetiletý Karel Tírfaj, poté zastřelil jeho devatenáctiletou přítelkyni Libuši Dufkovou, která se pokusila z místa utéci. Po jejím zastřelení se pohlavně ukojil.

Odsouzený Mrázek se dopustil šesti vražd se sexuálním podtextem a jedné vraždy s motivem loupežným. Při prohledávání domu, do kterého se vloupal, jej vyrušila sedmapadesátiletá Alžběta Beranová, která Mrázka poznala. Z obavy před vyzrazením ji Mrázek ubil několika ranami sekerou do hlavy. Aby toho nebylo málo, tak při odchodu z tohoto místa činu pohlavně zneužil desetiletou vnučku Beranové, která byla celé vraždy své babičky svědkyní.

²⁹ Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Brně [online], [cit. 2009-04-05]. Dostupné na WWW: <http://www.vpsmvbrno.cz/osobni/jedlicka/muzeumzla/mrazek/mrazek.html>

Václav Mrázek byl soudem uznán vinným ze spáchání dalších více než 120-ti trestných činů, které byly jak násilného charakteru, tak i majetkového. Rukopisu Mrázkových vražd odpovídalo několik dalších vražd žen, které se udály v okolí Mrázkova bydliště. Tyto mu však pro nedostatek důkazů prokázány nikdy nebyly. Václav Mrázek byl k trestu smrti odsouzen dne 9.11.1957 okresním soudem v Chomutově, kdy byl dne 6.12.1957 Krajským soudem v Ústí nad Labem potvrzen a dne 29.12.1957 v Praze na Pankráci vykonán.³⁰

Z pohledu tehdejší justice, byl v případě Václava Mrázka uložen absolutní trest oprávněně, tedy alespoň dle mého názoru. Václav Mrázek se dopustil sedmi vražd, kdy většina z nich měla sexuální podtext, jedna z nich byla loupežná. Ve všech případech tedy přesně věděl co dělá a s jakým motivem to dělá. Bylo to buď sexuální ukojení, nebo finanční zisk. V závěru si můžeme pouze položit otázku, zda je možné takového člověka převychovat, aby nebyl nebezpečný ke svému okolí v případě, že by se jednoho dne dostal opět na svobodu a žil mezi ostatními lidmi.

2.1.2 Olga Hepnarová (30.6.1951 – 12.3.1975)

Olga Hepnarová byla odsouzena k trestu smrti za to, že dne 10.7.1973 úmyslně najela nákladním autem Praga RN na tramvajový ostrůvek se zcela zjevným úmyslem usmrtit co nejvíce lidí. Tímto svým činem na místě usmrtila osm lidí a dalších jedenáct lidí těžce zranila.

„Hepnarová pocházela z dobře situované rodiny. Její otec byl bankovní úředník, matka zubní lékařka. V základní škole se výborně učila. V pozdějších letech si přestala rozumět s rodiči a okolím. Pak následovaly potíže s navázáním jakéhokoliv kontaktu s lidmi. Jak uvedla, celý svět se jí stal nepřítelem. V červnu 1964 se pokusila o sebevraždu léky. Rok se léčila v psychiatrické léčebně.“³¹

³⁰ Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Brně [online], [cit. 2009-04-05]. Dostupné na WWW: <http://www.vpsmvbrno.cz/osobni/jedlicka/muzeumzla/mrazek/mrazek.html>

³¹ Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Brně [online], [cit. 2009-04-05]. Dostupné na WWW: <http://www.vpsmvbrno.cz/osobni/jedlicka/muzeumzla/hepnar/hepnaro.html>

Tři dny před samotným uskutečněním svého hrůzného činu Olga Hepnarová sepsala list, ve kterém sděluje svůj úmysl a zároveň i jeho motiv. Tento list poté zaslala redakcím Svobodného slova a Mladého světa ve stejný den, kdy se rozhodla uskutečnit svůj záměr. Dne 10.7.1973 kolem 13:45 hod. vjela s vypůjčeným nákladním vozidlem na chodník v místech před domem na třídě Obránců míru 9, který sloužil jako zastávka tramvaje. V tuto dobu zde stálo zhruba 25 lidí. Motivem k tomuto skutku byla pro Hepnarovou nenávist ke společnosti. Provedeným vyšetřováním celé události se vyšetřujícími orgány nepodařilo potvrdit vyšetřovací verze spočívající v selhání řidičky nebo vozidla a tato byla jednoznačně vyloučena. Stejně tak byl vyloučen politický motiv činu.³²

Vyšetřování prokázalo, že jednání Hepnarové bylo velmi kruté, promyšlené a chladnokrevné. Zjistilo se, že Hepnarová chtěla svůj záměr uskutečnit o něco dříve, avšak v místě spáchání zrovna stála tramvaj. V tuto chvíli zde bylo pro její záměr příliš málo lidí, z tohoto důvodu místem pouze projela a vrátila se sem až po určité době, kdy už svůj záměr dokonala. V probíhajícím soudním líčení se poté potvrdila krutost Hepnarové a zároveň i její úmysl směřující ke spáchání skutku. Svého činu ani v nejmenším nelitovala, zcela se k němu doznávala a byla ochotna přijmout spravedlivý trest. Motivem celého činu byla nenávist Hepnarové ke společnosti. Měla pocit, že společnost, stejně tak její nejbližší, se k ní chovají nepřátelsky, a proto pocítila touhu se za toto pomstít.

Dne 6.4.1974 uznal Městský soud v Praze Olgu Hepnarovou vinnou ze spáchání osminásobné vraždy, za což ji odsoudil k trestu smrti. Tento verdikt následně potvrdil i Nejvyšší soud ČSSR, který skutek pouze překvalifikoval z trestného činu vražda na trestný čin obecného ohrožení. Olga Hepnarová, že se trestu nebojí a přijímá jej..³³

S přibližujícím dnem popravu Olgy Hepnarové se začal projevovat i její šílený strach ze smrti. Po vykonání exekuce se vyjádřil tehdejší kat pankrácké věznice o samotném průběhu poprav takto:

³² Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Brně [online], [cit. 2009-04-05]. Dostupné na WWW: <http://www.vpsmvbrno.cz/osobni/jedlicka/muzeumzla/hepnar/hepnaro.html>

³³ CHMEL, L.: Nejslavnější poprav, Havlíčkův Brod: Petrklíč, 2004, s. 166, ISBN: 80-7229-107-6

„Já osobně jsem proti trestu smrti věšením od té doby, co jsem věšel tu krásnou slečnu. Tak dlouho objížděla Štrosmajerák, až tam na nástupišti tramvaje bylo tolik lidí, že si dodala kuráž a napálila do nich nákladňák... Než jsem ji dovedl a oběsil, podělala se mi a pomohla a pozvracela tak, že mi toto mé řemeslo zhnusila...“³⁴

Olga Hepnarová byla popravena oběšením dne 12. března 1975 ve věznici v Praze na Pankráci. I když se dle dostupné literatury jednalo o mladou a krásnou dívku, tak její krásu zcela srážel fakt, že byla plna nenávisti vůči ostatním lidem, potažmo vůči celé společnosti. Opět byl tehdejší justici odsouzen zločinec, který se zcela chladnokrevně a bez jakýchkoliv problémů ujal své osobní pomsty a zmařil tak několik lidských životů. Jedinou otázkou v tomto případě zůstává, zda bylo vše provedeno tak, jak mělo v době, kdy se Hepnarová léčila v psychiatrické léčebně a zda nebylo něco zanedbáno stran diagnostiky její duševní choroby. Nedalo se celé této nešťastné události právě ze strany lékařů nějakým způsobem předejít? Na tento dotaz nám však již asi nikdo neodpoví a Olga Hepnarová tak bude jednou pro vždy veřejnosti známa jako chladnokrevná vražedkyně z Prahy.

2.1.3 Ladislav Hojer (15.3.1958 – 7.8.1986)

Ladislav Hojer zavraždil v průběhu let 1978 - 1982 dohromady pět žen, a to zvláště odporným, sadistickým a krutým způsobem. Důvodem všech jeho útoků byla sexuální agresivita. Znalci Hojerovu osobnost vyhodnotili jako primitivní a psychopatickou. Hojer postrádal i ty nejzákladnější morální a mravní návyky. Psychiatrické zkoumání o Hojerovy dále prozradilo, že disponuje velkou neúctou k životu s nulovou šancí na nápravu. Provedená zkoumání Hojera taktéž odhalila, že mimo sexuální agrese se u něj projevuje i agresivita všeobecná, tudíž nemohl nikdo zaručit, že i kdyby byla provedena kastrace nebo stereotaktická operace, nedojde k recidivě Hojerova chování. Nehledě na to, znalecké posudky z odvětví psychiatrie prokázaly, že všechny vraždy spáchal Ladislav Hojer ve stavu přičetnosti, bez ovlivnění duševní chorobou.

³⁴ CHMEL, L.: Nejslavnější popravy, Havlíčkův Brod: Petrklíč, 2004, s. 167, ISBN: 80-7229-107-6

Vraždy Ladislava Hojera měly vždy sexuální motiv. Ve všech případech ženy znásilnil a holýma rukama uškrtil. O jeho deviaci a zvrácenosti vypovídá to, že své první oběti, třicetileté Evě R., po vykonané souloži zastrčil do pochvy kopřivu. Svou druhou obět' si Ladislav Hojer vytipoval při cestě vlakem z Prahy do Děčína. Jednalo se o pětadvacetiletou dívku, kterou po celou dobu ve vlaku sledoval, a když šla na toaletu, tak za ní vniknul, zde ji znásilnil a uškrtil. Třetí obětí byla dosud neztotožněná žena ve věku 25-30 let. Tuto potkal na Slovensku na břehu přehradní nádrže Ružín. Poté co ji znásilnil a uškrtil, tak ji svázal nalezeným drátem, na prsa připevnil kámen a vhodil do přehradní nádrže.

Hojerova čtvrtá obět' byla osmnáctiletá Ivana M. z Brna, která se stala obětí Hojerovy bestiality. Poté co ji znásilnil a uškrtil, tak jí připraveným nožem odřízl prsa a vyřízl genitálie. Tyto si z místa činu odnesl v igelitce, odvezl do Prahy. Přechovával je asi týden, kdy je poté uvařil ve slané vodě a část jich snědl.³⁵

Dne 3.10.1981 vykonal Hojer svou poslední vraždu v Praze 7. Obětí byla sedmapadesátiletá Anna Š., které nožem rozřezal její oděv, znásilnil ji a následně uškrtil.³⁶

„Večer 11. října 1981 byl Hojer dopaden a k vraždě Anny Š. se na základě důkazů doznal. Jenom k tomuto případu bylo vyslechnuto 144 svědků a prověřováno 3.500 vytipovaných osob. Během následujících devíti měsíců usilovné a důsledné práce kriminalistů mu byly prokázány další čtyři vraždy. Bohužel, jedna z obětí dodnes nemá jméno...“³⁷

Ladislav Hojer byl soudem uznán vinným ze všech pěti vražd a odsouzen k trestu smrti. Popraven byl dne 7.8.1986 v Praze.

³⁵ Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Brně [online], [cit. 2009-04-05]. Dostupné na WWW: <http://www.vpsmvbrno.cz/osobni/jedlicka/muzeumzla/hojer/hojer.html>

³⁶ Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Brně [online], [cit. 2009-04-05]. Dostupné na WWW: <http://www.vpsmvbrno.cz/osobni/jedlicka/muzeumzla/hojer/hojer.html>

³⁷ Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Brně [online], [cit. 2009-04-05]. Dostupné na WWW: <http://www.vpsmvbrno.cz/osobni/jedlicka/muzeumzla/hojer/hojer.html>

Ladislav Hojer patří mezi nejbrutálnější vrahy historie naší kriminalistiky. Jeho jakákoliv převýchova byla odborníky téměř vyloučena a řádné začlenění do společnosti bylo vyhodnoceno jako velmi nepravděpodobné. Myslím, že vést jakoukoliv polemiku nad tím, zda byl trest smrti udělen v jeho případě oprávněně či ne, je naprosto zbytečné. Justice tehdejší doby využila své právo definitivně vyčlenit ze společnosti člověka, který je jí svým jednáním zásadním způsobem nebezpečný.

3 TREST SMRTI V USA

Co se týká trestu smrti v historii Spojených států Amerických, byl tento ukládán za nejrůznější zločiny, aniž se někdo zamýšlel nad jeho zákonností. I když sami autoři americké ústavy vytvořili osmý dodatek ústavy, v němž se hovoří o tom, že se zakazuje krutý a neobvyklý trest, absolutní trest za něj zcela jistě nepovažovali, neboť tento byl užíván od počátku kolonialismu. Skutky, pro něž byl trest smrti ukládán, se v průběhu historie různily a současnému čtenáři se mohou zdát až neuvěřitelné. James A. Inciardi ve své knize nazvané *Trestní spravedlnost* předkládá výpis z trestních kodexů kolonie New Haven z let 1642 až 1650. Jedná se o skutky, z nichž některé nejsou v současné době hodnoceny americkou justicí ani jako přečiny. V tomto kodexu je trest smrti ukládán pro popírání Boha a jeho atribut, za vraždu, za sexuální styk se zvířetem, za mužský homosexuální styk, za únos, za křivé svědectví s úmyslem zbavit se jiného člověka, za zradu Jeho Veličenstva, jeho koruny či území, za zosnování útoku na město či pevnost. Posledním skutkem, za nějž byl tímto kodexem ukládán trest smrti, bylo napadnutí otce či matky ze strany jejich dítěte, které má více než 16 let.³⁸

Co se týká pozdějších dob, tak justice jednotlivých států neustupovaly od ukládání trestu smrti. V roce 1961 jej mělo ve svých trestních normách zakotveno 48 států konfederace z celkového počtu 54 jurisdikcí. Nejčastěji byl v těchto právních normách trest smrti ukotven za spáchání vraždy, únosu, velezrady, znásilnění a pohlavní zneužívání. V některých státech byly v této době smrtelným trestným činem např. napomáhání k sebevraždě, provedení interrupce, lynčování či užití automatické zbraně při páchání trestného činu. Každý stát unie si však vytvářel vlastní výčet trestných činů, u nichž lze uložit trest smrti individuálně, proto se často radikálně jednotlivé právní normy lišily.

V průběhu let 1860-1960 bylo ze strany americké justice vykonáno celkem 5.707 poprav. Nejvíce jich bylo uskutečněno ve 30. letech 20. století, kdy jich bylo vykonáno 1520, v mnoha případech neztotožňovala americká veřejnost, která zastávala nesouhlasný názor k trestu smrti. Organizace Nadace pro právní ochranu a výchovu síly a Americký svaz pro

³⁸ INCIARDI, J.A.: *Trestní spravedlnost*, Praha: Victoria Publishing, a.s., 1994, s. 488-489 ISBN:80-85605-30-9

občanská práva započaly v 50. a 60. letech velkou kampaň a právní nesouhlas s absolutním trestem. V mnoha případech tyto organizace spolupracovaly s odsouzenými a pomáhaly jim s odvoláními. Soudy na tyto podněty reagovaly až překvapivě příznivě a s ochotou přezkoumávaly rozhodnutí o absolutním trestu. V tomto období se objevují často názory i z řad samotných soudců, že trest smrti je v rozporu s 8. dodatkem ústavy. Ve společnosti skutečně došlo k takovému tlaku, že dne 3.6.1967 došlo k pozastavení poprav více než 500 vězňů čekajících v celách smrti.³⁹

Následných deset let nebyla v USA vykonána ani jedna poprava. Nejvyšší soud USA těchto deset let projednával mnoho případů, nižších instancí, u kterých byli pachatelé odsouzeni k trestu smrti, zároveň se zabýval po celou dobu otázkou ústavnosti absolutního trestu. O tomto rozhodl Nejvyšší soud USA koncem roku 1976, kdy potvrdil ústavnost tohoto trestu, na což reagovaly justiční orgány jednotlivých států a hned počátkem roku 1977 rozjely popravy odsouzenců, čekajících v celách smrti. Od této doby se koloběh poprav v USA nezastavil až do současnosti.

K popravám na území USA jsou užívány různé způsoby. Jedná se o oběšení, zastřelení, elektrické křeslo, plynovou komoru a smrtící injekci. Některé státy mají pouze jeden způsob exekuce trestu smrti, jiné jich mají víc a odsouzený má právo zvolit si způsob, kterým chce zemřít.

Trest smrti má ve svých jurisdikcích v současné době zakotveno 38 států USA, k trestání zločinců je fakticky užíván v současné době ve třinácti těchto státech. Zbývajících 25 států trest smrti nevykonalo od roku 1976, kdy nejvyšší soud potvrdil jeho ústavnost.

3.1 Absolutní trest v USA jako forma rasové diskriminace

Co se týká historie i současnosti absolutního trestu v USA, tak se americká justice jen stěží zbaví častého osočování, že tresty smrti byly soudy v historii udělovány zcela zaujatě, a to podle barvy pleti obžalovaného.

³⁹ INCIARDI, J.A.: Trestní spravedlnost, Praha: Victoria Publishing, a.s., 1994, s. 493-496, ISBN:80-85605-30-9

„V roce 1967 konstatovala Prezidentská komise pro uplatňování zákonů a výkon spravedlnosti, že trest smrti se nejčastěji ukládá a vykonává na chudých, černoších a členech nepopulárních skupin.“⁴⁰

Co konstatovala tato prezidentská komise v roce 1967, to už dávno téměř století a půl věděli odsouzení jižanští černoši. James A. Inciardi ve své knize *Trestní spravedlnost* uvádí, že ve 30. letech 19. století bylo ve Virginii uloženo celkem 75 trestů smrti, kdy v 70 případech byl k trestu smrti odsouzen černoš a pouze v pěti to byl běloch. Inciardi svým výčtem justiční diskriminace černošů pokračuje. V roce 1848 byl státem Virginie stanoven trest smrti za jakýkoliv zločin spáchaný černochem, pokud se jedná o zločin, za který by běloch dostal tři a více let odnětí svobody.⁴¹

Ve státě Jižní Karolína, bylo trestním kodexem z roku 125 upraveno, že černoši se mohou za své spáchané zločiny popravovat upálením na hranici, což bylo také činěno.

Činností nechvalně proslulého Ku-Klux-Klanu bylo v letech 1882-1903 pověšeno a upáleno kolem dvou tisíc černošů. Tyto případy však nelze ve většině případů nazývat trestem smrti. Jednalo se spíše o vraždy, kdy se osoby ani ničeho nedopustili, avšak kvůli barvě své pleti byli pronásledováni, lynčováni a zabíjeni.

Tyto případy rasové diskriminace nejsou jen otázkou 19. století, či počátkem 20. století. Sociolog Marvin E. Wolfgang společně s profesorem práva Antony Amsterdamem provedli v roce 1965 výzkum zabývající se právě počtem odsouzených za znásilnění v jedenácti státech USA, kde byl tento trestný čin hrdelním zločinem, a tudíž za něj mohl být uložen absolutní trest. Z celkového počtu poté zkoumali, v kolika případech byl tento absolutní trest za znásilnění uložen, a jaký poměr zločinců odsouzených na smrt je tmavé barvy pleti. Svým výzkumem zjistili odstrašující fakta.

„Z 823 černošů odsouzených za znásilnění bylo 110 neboli 13% potrestáno smrtí a z 442 bělochů, odsouzených za stejný čin, dostalo trest smrti jen 9, čili 2%. Statistická

⁴⁰ INCIARDI, J.A.: *Trestní spravedlnost*, Praha: Victoria Publishing, a.s., 1994, s. 491, ISBN:80-85605-30-9

⁴¹ INCIARDI, J.A.: *Trestní spravedlnost*, Praha: Victoria Publishing, a.s., 1994, s. 491, ISBN:80-85605-30-9

pravděpodobnost, že tak neproporcionální počet černých byl odsouzen k smrti pouhou náhodou, je jedna tisícina procenta.“⁴²

I když od tohoto výzkumu uplynula k dnešnímu dni téměř polovina století, projevy rasismu a xenofobie nás potkávají na každém kroku a téměř při každém shlédnutí zpravodajských relací jsme informováni o různých rasistických incidentech. Lidstvu bude asi ještě hodně dlouho trvat, než dokáže otočit myšlení určitých xenofobně smýšlejících jedinců, tak aby dokázali respektovat právo spokojený život lidí jiných národností. Otázkou zůstává, zda je toto vůbec možné, zda je možné vyseparovat ze společnosti hnutí smýšlející rasistickým způsobem. O tom, že justice demokratických zemí by měla být s touto otázkou již dávno vypořádaná, snad hovořit nutné není. Zbývá jen doufat, že tomuto tak ve skutečnosti je.

⁴² INCIARDI, J.A.: Trestní spravedlnost, Praha: Victoria Publishing, a.s., 1994, s. 492, ISBN:80-85605-30-9

4 TREST SMRTI – ANO ČI NE?

V této poslední kapitole teoretické části se chci zamyslet nad skutečnostmi, které mohou ovlivnit náš názor směrem k souhlasu či nesouhlasu s absolutním trestem. Mnoho lidí má k absolutnímu trestu souhlasné stanovisko, řada lidí nesouhlasné. Mezi těmito dvěma skupinami se však nachází další lidé, kteří mohou nad touto problematikou přemýšlet, avšak nedojdou k žádnému konkrétnímu závěru. V této části své práce chci pojednat o některých faktech, které jsou s ukládáním a vykonáním absolutního trestu bezprostředně spojené a mohou názor lidí na něj ovlivnit jak kladně, tak i záporně.

Jak bylo nastíněno v úvodu této práce, jejím cílem není přesvědčit jejího čtenáře k jakémukoliv zaujetí kladného či záporného stanoviska k této otázce. Cílem této práce je přimět jejího čtenáře k vlastní úvaze nad touto problematikou, ať už zaujímá stanovisko jakékoliv. Z tohoto důvodu jsem v předchozích kapitolách nastínil podstatná fakta s trestem smrti spojená, pro ucelení celkového pohledu na tuto problematiku.

4.1 Argumenty proti užití absolutního trestu v praxi justice

- **Konečnost a neodvolatelnost vykonaného trestu**

Jedná se o argument opírající o možnost, že orgány policie a následně soudy mohou nesprávně vyhodnotit zajištěné důkazy a na základě těchto odsoudit člověka, který se však skutku nedopustil. V takovémto případě je vykonaný trest smrti zcela neomluvitelný a bohužel také především nenávratný. Pokud je zločinec odsouzen doživotně do vězení, může být propuštěn, rehabilitován a případně odškodněn. Když však dojde k vykonání trestu, je jakékoliv očištění bezpředmětné, protože život neoprávněně odsouzenému již nikdo nevrátí.

Toto je jeden z nejpádnejších argumentů proti trestu smrti, jelikož takové případy, kdy dojde k justičnímu omylu, nejsou výjimečné a skutečně k nim dochází.

„Významný americký vědec Hugo Adam Bedau soustředil údaje ze 74 případů v USA v období 1893 až 1962, u nichž došlo k chybnému odsouzení za zaviněné usmrcení

a které byly prokázány mimo přiměřenou pochybnost. Jeho údaje ukazují, že ze 74 odsouzení byl v 31 případech uložen trest smrti a vykonán byl v 8 případech.“⁴³

James A. Inciardi ve své knize *Trestní spravedlnost* uvádí, že k justičním omylům skutečně dochází a jenom díky příznivým okolnostem a často náhodám se podařilo mnoha obětem uniknout před popravou. Inciardi ve své knize popisuje skutečný příběh Isidore Zimmermana, který byl jako 19letý v roce 1937 zatčen za vraždu prvního stupně a následně odsouzen k trestu smrti. V cele smrti čekal na popravu od dubna roku 1938 do ledna 1939. Během tohoto období bylo ve věznici v Sing Singu vykonáno 13 poprav. Mezi jinými byl popraven i Zimmermannův spoluobviněný. Dvě hodiny před tím, než měl být Zimmermann popraven, mu byl tento trest změněn guvernérem New Yorku na doživotní vězení. Během následných třiceti let, kdy byl Zimmermann ve vězení, bojoval za své omilostnění. Po třiceti letech ve vězení tohoto dosáhl, neboť na základě získaných důkazů bylo obvinění pro vraždu odvoláno, jelikož původní rozsudek se zakládal na nezákonně získaných důkazech a na křivém svědectví...⁴⁴

Je to hrozné svědectví o omylu, ke kterému může dojít. V takovém případě vyvstává otázka, zda jeden jediný lidský život zmařený na základě takového omylu, stojí za to, aby byli ostatní zločinci trestáni smrtí.

- **Jedná se o vraždu organizovanou se souhlasem společnosti**

Základním faktem zůstává, že právo na život člověka je zakotveno v základní listině práv a svobod. Společnost, která tento pramen práva sestavila a uzákonila, by měla být tou první v řadě, která bude dbát o jeho řádné dodržování, tedy i tak, že jej bude dodržovat ona sama. Pokud sama společnost stanovuje pravidlo, že ubírat život člověku se nesmí, nemůže si to dovolit ani ona sama. Pokud si společnost takto sama protirečí, lze skutečně považovat taktový trest smrti za vraždu, které společnost dala své požehnání a svůj souhlas. Při těchto myšlenkách jsou často užity protiargumenty v duchu, že zločinec, který vraždil,

⁴³ INCIARDI, J.A.: *Trestní spravedlnost*, Praha: Victoria Publishing, a.s., 1994, s. 507, ISBN:80-85605-30-9

⁴⁴ INCIARDI, J.A.: *Trestní spravedlnost*, Praha: Victoria Publishing, a.s., 1994, s. 507-508, ISBN:80-85605-30-9

taktéž nectil právo na život, které oběť nepochybně měla. Proti tomuto argumentu skutečně nelze nic namítnout. Zůstává však otázka, zda se může společnost svým myšlením, postoji a jednáním srovnávat postoji a jednáním souzeného vraha, který bývá v mnoha případech duševně narušený.

- **Může se stát nástrojem represe proti skupinám osob**

O tom, jakým způsobem může být trest smrti v rukou justice totalitního či jiného diktátorského zřízení zneužita k odstranění nepohodlných lidí, jsem se již zmínil v předchozích kapitolách. Lidstvo by se mělo poučit samo ze své historie, ať už světové, kdy docházelo k bezdůvodným popravám černochů v Americe, likvidaci židů a všech negermánských národností v průběhu II. světové války. Nemusíme k takovým zkušenostem chodit do zahraničí, stačí vzpomenout kolik, nevinných lidí bylo popraveno v období po skončení II. světové války, kteří byli souzeni lidovými soudy, nebo jakým nástrojem se stal trest smrti v rukou československé justice v období politických procesů v 50. letech 20. století.

Můžeme si říct, že nyní je demokratické zřízení, které se samo osobě postará o řádné dodržování pravidel ukládání trestu smrti, tak aby nemohlo dojít k jeho zneužití. Ano, toto může skutečně zajistit dnešní společnost, ale co v případě, že se celý politický stav otočí. Co když se k moci dostane vláda, která by byla schopna odstraňovat své protivníky právě tímto hrozným způsobem. V minulosti jsme se s tímto setkali, proto se takový hrozný stav již nemůže opakovat. I společnost by se měla učit ze svých vlastních chyb.

- **Trest smrti je msta, nikoliv náprava**

Tento nadpis je totožný s názorem mnoha lidí, kteří si o trestu smrti myslí právě toto. Pokud společnost trestá vrahy tím, že je zavraždí, tak jedná v duchu pravidel: Oko za oko, zub za zub...tedy smrt za smrt. Často jsou k tomuto tématu slyšet názory, že trest za spáchaný by se měl určitým způsobem pokusit napravit zločince k tomu, aby v budoucnu obdobná jednání neopakoval a mohl se sám začlenit do společnosti a žít s ní v souladu. Pokud je však trest smrti vykonán, je jakákoliv naděje nápravy logicky ztracena. Společnost by měla zločinci dokázat, že je lepší než on, tedy že se mu za jeho jednání nebude mstít a oplácet stejnou mincí, ale že mu dá šanci se vrátit do společnosti a začlenit se do jejího běžného života. Proti tomuto argumentu se opět nachází protiargument, který hovoří o tom, že řada zločinců, kteří se dopustili opakovaně té nejzávažnější násilné trestné činnosti, jsou jen stěží převychovatelní a jejich poklidný návrat do společnosti je takřka vy-

loučen. K tomu, aby byla společnost před takovými jedinci ochráněna, musí zajistit jejich doživotní vyčlenění a zajištění jejich ostrahy, aby po zbytek života nikoho nemohli ohrozit na zdraví či životě.

- **Další argumenty proti absolutnímu trestu**

Argumentů, které se staví proti zavedení či užívání trestu smrti v praxi jakékoliv justice, je pochopitelně mnohem více, než je uvedeno výše. Takovým argumentem může být např. jeho celková nehumánnost. Ať je v praxi užit jakýkoliv způsob exekuce, není nikde ani zdaleka zaručeno, že odsouzený nebude bolestivě umírat v několika minutové agonii. O jednotlivých rizicích spojených s různými alternacemi poprav jsem hovořil již v předešlých kapitolách. V těchto případech poté vyvstává dotaz, zda je opravdu společnost 21. století tím, kdo schvaluje úmyslné popravování lidí, a toto činí i přes vědomí, že popravování lidé při tomto mohou velmi trpět. Je opravdu společnost 21. století oprávněna takovýmto závažným způsobem snižovat lidskou důstojnost?

Dalším argumentem proti absolutnímu trestu je fakt, že při neexistenci trestu smrti odpadá jakákoliv možnost justičních vražd. Jak bylo uvedeno výše, doživotně odsouzeného společnost při zjištění chyby do určité míry odškodnit může, u popraveného se jí to nepodaří.

4.2 Argumenty pro užití absolutního trestu v praxi justice

- **Ochrana společnosti jako celku před nebezpečným jednotlivcem**

Jedním z účelů trestání jako takového je ochránit společnost před pro ni nebezpečným jednotlivcem, který narušil její zákony. Tato ochrana má trvat tak dlouho, než se jedinec určitým způsobem převychová či napraví, aby se po návratu do společnosti nedopouštěl dalšího protiprávního jednání.

Absolutní trest by tak měl ochraňovat společnost před jedinci, u nichž jsou převychova či napravení nepravděpodobné a hrozí nebezpečí, že nebudou schopni zpětnému začlenění do společnosti, kdy jejich přítomnost může vážným způsobem ohrozit integritu zdraví či života osob. Je to jakási pojistka společnosti, že vrah, který v minulosti zavraždil více lidí, svůj čin již nebude moci zopakovat, ba ani dokonce nebude mít možnost se o takové jednání pokusit. Není totiž žádnou výjimkou, že se vrah, odsouzený k výkonu odně-

tí svobody, poté co si svůj trest odpyká a je propuštěn na svobodu, znovu dopustí obdobného jednání.

Tato myšlenka má svou logiku a dá se pochopit, jediným problémem zůstává určení, zda je zločinec schopen vlastní nápravy nebo ne. Kdo má toto určit? Mají to být znalci v oboru psychiatrie a obdobných odvětví, nebo nám ke stanovení nenapravitelnosti zločince postačí několikanásobné zopakování zločinu? Souhlasím s tím, že takovéto nebezpečné jedince je nutné ze společnosti vytěsnit, otázku, zda je takovéto vytěsnění pomocí absolutního trestu to správné, ponechám na osobním názoru každého čtenáře.

- **Spravedlivý trest za závažnou násilnou trestnou činnost**

Jako další argument pro využití trestu smrti v zákonodárství je názor, že pouze takovýto trest je spravedlivý za závažnou násilnou trestnou činnost. Je fakt, že zločinec absolutně nerespektuje základní právo dané listinou práv a svobod, kterým je právo na život. Setkáváme se s vrahy, nad jejichž chladnokrevným chováním nám běhá mráz po zádech. Chladnokrevně jsou schopni týrat a nakonec zabít malé děti, a to jen z důvodů např. ukojení svých sexuálních potřeb. Takovýmto jednáním nezpůsobují utrpení pouze dítěti, ale i jeho rodičům, prarodičům či sourozencům. Obecně lze říci, že většina vražd neublíží pouze oběti samotné, ale i radě jí blízkých osob, kterým bude chybět. Justice by měla trestat spravedlivě a přiměřeně s ohledem na povahu spáchaného skutku. Jak lze ale spravedlivě potrestat několikanásobného vraha, který vraždil brutálním a odporným způsobem, s plným vědomím toho co činí. Lze považovat doživotní trest jako spravedlivý a přiměřený? Je spravedlivé jej nechat ve vězení i s možností útěku, či udělení milosti? Nedokážu na tyto otázky jednoznačně odpovědět, avšak tento argument zastánců absolutního trestu lze považovat jako smysluplný.

- **Odstrašující prostředek pro zločince ještě před spácháním deliktu**

Nad tímto argumentem zastánců absolutního trestu jsou vedeny dlouhé diskuze a výměny názorů. Vysvětlovat v čem tkví jeho smysl je asi zbytečné. Jedná se o vědomé zastrašení zločinců, které má pomocí výhrůžky působit preventivně na jejich zločinné úmysly ještě před jejich samotným uskutečněním. Co se týká historie, tak díky tomuto efektu byly konány veřejné popravy, kdy těla popravených zločinců byla na popravišti ponechána, často až do doby jejich úplného rozkladu. Těla popravených zločinců tak měla působit odstrašujícím, nebo chceme-li preventivním způsobem. K tomuto nemusíme za-

cházet daleko do historie, neboť i v současné době jsou především v asijských zemích uskutečňovány popravy veřejně, někdy jsou dokonce přenášeny médii, aby se jejich průběh dostal do povědomí nejširší veřejnosti. Odpůrci trestu však pochybují nad funkčností tohoto argumentu. Dokonce byly prováděny výzkumy na potvrzení či vyvrácení tohoto argumentu, avšak vždy dopadla negativně pro tento argument.

„Ve Velké Británii těžila Královská komise informace o důsledcích zrušení trestu smrti z existující statistiky za léta 1949-1953. Šlo o právní systémy, kde buď byl trest smrti zrušen, nebo již nebyl uplatňován. Zkoumáno bylo sedm evropských zemí, Nový Zéland a některé státy USA a Austrálie. Komise zjistila, že žádná vyhodnocovaná čísla jednoznačně neprokázala, že by zrušení trestu smrti zvýšilo počet deliktů s následkem zabití, resp. že by se počet vražd po opětovném zavedení trestu smrti snížil.“⁴⁵

James A. Inciardi ve své knize cituje Jamese J. Kilpatricka, který se jako novinář Newsweeku vyjádřil právě k tomu, zda má trest smrti odstrašující povahu či ne. Kilpatrick na tento dotaz uvedl: „Nežertuji. Absolutní trest nemusí příliš odrazovat vrahy, ale pohled na několik těl houpajících se na oprátce může zapůsobit na překupníky drog.“⁴⁶

- **Nenákladnost absolutního trestu oproti doživotnímu vězení**

Ač se nám tento argument, obhajující absolutní trest, může zdát jako cynický, nelze jej opomíjet či zcela zavrhnout jako bezpředmětný. Tento argument uvádí mnoho přívrženců tohoto trestu jako jeden z hlavních. Naše věznice jsou přeplněny vězni, kdy každý jejich den v cele stojí stát nemalé peníze. K tomu, aby si na svůj pobyt vydělali, je nemůže nikdo přinutit, jelikož nucené práce jsou zakázány základními prameny práva naší justice. Vězni mají dále zákonem dané právo na jídlo, spánek, možnost osobní hygieny. Nechci se vyjadřovat, zda současné podmínky našeho vězeňství jsou vůči odsouzeným dostatečně tvrdé, nebo alespoň tak tvrdé, aby měly výchovný charakter, nicméně toto všechno stojí každý den naši zemi nemalé peníze. Přívrženci absolutního trestu v případech doživotně odsou-

⁴⁵ DRBOSLAV, A.: Etopedie I.: trest smrti versus trest života pro sériové vrahy, Hradec Králové: Gaudeamus, 1980, s. 85, ISBN: 80-7041-163-5

⁴⁶ INCIARDY, J.A.: Trestní spravedlnost, Praha: Victoria Publishing, a.s., 1994, s. 465, ISBN:80-85605-30-9

zených vrahů a násilníků argumentují právě tím, že stát platí nemalé finance na jejich dožití ve věznici, protože s ohledem na jejich nebezpečnost je velký předpoklad, že se ven skutečně nikdy nedostanou a ve vězení zemřou. Nikdo je nemůže přinutit k tomu, aby na svůj život ve vězení nějak přispěli, tudíž lze konstatovat, že mimo vyčlenění ze společnosti omezením jejich osobní svobody, nejsou jinak za své skutky trestáni. Stát se o ně doživotně postará, zaručí jim, že zemřou v relativně důstojných podmínkách, oproti třeba lidem, kteří skončili z různých důvodů na ulici a večer neví, co budou snídat druhého dne ráno, nemají se kde umýt a ani kde přespat.

Co dodat k závěru této části. Trest smrti není tak ekonomicky nákladný, jako doživotní péče o odsouzeného. Jsem si zcela vědom toho, jak tato věta zní morbidně. Zkusme si ale představit, že by právě peníze, které budou užity na výdaje spojené s doživotním vězením několikanásobného zločince, byly užity na léčbu jednoho dítěte s leukémií. Z tohoto pohledu to prohlášení svou morbiditu zcela ztrácí.

Pro člověka, který v tématice absolutního trestu nezaujímá jasné stanovisko a nedokáže se přiklonit na jednu či druhou stranu je opravdu velmi těžké rozhodnout, jak se má k této otázce postavit. Můžeme předkládat argumenty, které by nás měly přimět k zaujetí kladného stanoviska, avšak proti těmto faktům můžeme ihned postavit několik protiargumentů, které mají stejnou váhu a kloní se na stranu záporného stanoviska. Z hlavních argumentů můžeme uvést ten, že trest smrti je opravdu spravedlivá sankce pro pachatele, většinou několikanásobných, brutálních vražd. Naproti tomuto argumentu se však staví doba 21. století a otázka, zda je lidstvo této doby opravdu na takové úrovni, že by k tomuto trestu mohlo sahat, poté co byl zrušen, a zpětně jej zavádět do své legislativy. Společnost 21. století by měla být na takové úrovni, že vymyslí takovýmto zločincům spravedlivý způsob trestání, aniž by tímto trestem musela být narušena integrita lidského života.

PRAKTICKÁ ČÁST

5 CÍLE PRAKTICKÉ ČÁSTI

Cílem praktické části této práce je provést výzkumné šetření formou dotazníkového průzkumu v řadách příslušníků Policie ČR, za účelem zjištění názoru dotázaných na otázku absolutního trestu a jejich názoru na přiměřenost trestání pachatelů závažné trestné činnosti ze strany justice České republiky. Zjištěná data dále zpracovat formou kvantitativních výsledků v návaznosti na vytyčené hypotézy potvrzující nebo vyvracející předpoklady, které byly stanoveny na počátku výzkumné činnosti.

Na základě zjištěných výsledků výzkumné části práce je cílem práce posoudit na vybraném vzorku respondentů aktuální názorovou situaci na otázky absolutního trestu a pokusit se objasnit souvislosti v kontextu profesního začlenění vybraného vzorku respondentů.

5.1 Metodologie výzkumu

Jako hlavní výzkumná metoda byl zvolen kvantitativní výzkum. Profesní zkušenosti a kontakt s problematikou trestné činnosti a pachatelů trestné činnosti bylo to, co tvořilo zásadní podíl na specifikaci výzkumného problému a formulaci hypotéz.

Výzkumnou technikou je dotazník a dotazníkové šetření mezi příslušníky Policie ČR. Samotný průzkum byl proveden v průběhu měsíce března 2009 mezi vzorkem 60-ti policistů.

Dotazník, který je připojen jako příloha č. 1 této práce, je sestaven z 20-ti dotazů. Jedná se o anonymní dotazník, kde není vyžadováno jakýchkoliv osobních údajů, které by mohly vést k identifikaci dotázaných osob.

První skupina dotazů je zaměřena na zjištění pohlaví respondenta, délky trvání služebního poměru a jeho služebního zařazení v rámci Policie ČR.

Druhý blok dotazů je směřován ke zjištění, zda se policista v rámci výkonu své služby setkal se závažnou násilnou trestnou činností a zda se v rámci výkonu služby podílel na vyšetřování takovéto násilné trestné činnosti.

Poslední část dotazníku je zaměřena na zjištění názorové situace respondentů na fungování justice České republiky, možnost užití absolutního trestu v praxi justice,

argumenty pro tento trest nebo proti němu a zjištění celkového postoje respondenta k tomuto trestu.

K dotazům jsou uvedeny možnosti odpovědí, kdy respondent kroužkem označí jednu odpověď, která je totožná s jeho názorem, případně jeho názoru nejbližší. U některých dotazů má respondent možnost dopsat vlastní odpověď, v případě že se neztotožní s odpověďmi předstřednými dotazníkem.

5.2 Charakteristika zkoumaného souboru

Zkoumaným souborem tohoto kvantitativního výzkumu je skupina 60 policistů. Ze zkoumaného souboru 60 policistů se jedná o 46 osob mužského pohlaví a v 14 případech o osoby ženského pohlaví. Z dotázaných 60 policistů je 38 policistů služebně zařazeno v rámci služeb pořádkové policie, 18 je řazeno v rámci Služby kriminální policie a vyšetřování. Čtyři policisté byli zařazeni u jiné složky Policie ČR. Služební poměr zkoumaného souboru policistů trvá ve 12 případech v délce do pěti let, ve 22 případech v rozmezí mezi 5-10 let a v 26 případech trvá služební poměr respondentů déle než 10 let. Co se týká nejvyššího dosaženého vzdělání dotázaných policistů, tak ve 34 případech se jedná o středoškolské vzdělání a v 26 případech o vysokoškolské vzdělání. Co se týká věkového rozmezí dotázaných respondentů, tak tento je v rozmezí od 25 let do 35 let.

5.3 Hypotézy výzkumu

H0. Většina dotázaných je přesvědčena o stoupající tendenci násilné trestné činnosti spáchané brutálním způsobem.

H1. Vysokoškolsky vzdělaní respondenti nepovažují justici České republiky za schopnou trestat spravedlivě a přiměřeně pachatele závažné násilné trestné činnosti.

H2. Respondenti zařazení jako příslušníci Služby kriminální policie a vyšetřování nepovažují doživotní trest za dostatečné potrestání pro pachatele závažné násilné trestné činnosti.

H3. Názor policistů na trest smrti je ovlivněn délkou jejich služebního poměru, kdy s odpracovanými léty se zvyšuje podíl těch policistů, kteří zaujmají souhlasné stanovisko k této otázce.

5.3.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření n- dle kritérií pohlaví, vzdělání, služebního zařazení a doby trvání služebního poměru

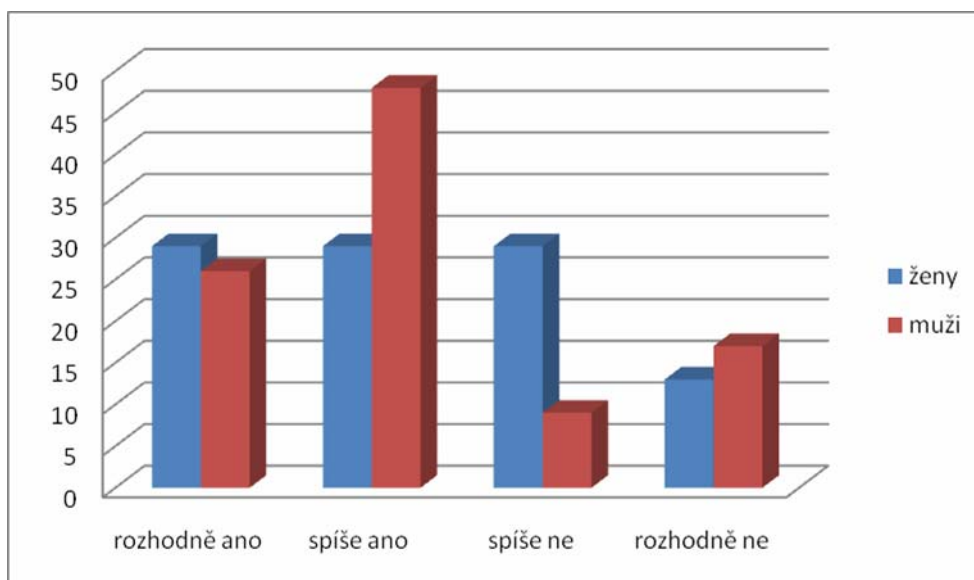
Při vyhodnocení dotazníkového šetření dle pohlaví respondentů zjišťujeme, že ze skupiny dotázaných žen se jich 71% setkalo v průběhu svého služebního působení se závažnou násilnou trestnou činností, zbývající 29% dotázaných policistek se s takovou trestnou činností doposud neseťkalo. Muži na stejný dotaz odpověděli z 91%, že se s takovou trestnou činností setkali. K otázce vyšetřování takového druhu trestné činnosti, případně spolupráci na vyšetřování se pouze 14% dotázaných žen účastnilo takového vyšetřování, zatímco dotázaní muži se takového vyšetřování účastnili v 65%.

K dotazu týkající se schopnosti justice ČR trestat spravedlivě a přiměřeně pachatele závažné násilné trestné činnosti odpovědělo 86% dotázaných žen, že toto justice naší země schopna není. Zbytek žen, tedy 14 % se domnívá o opaku. Muži na stejný dotaz odpověděli negativně v 82% a pouze 18% mužů se domnívá, že naše justice umí trestat spravedlivě a přiměřeně. 86% dotázaných žen považuje doživotní trest za nedostatečné potrestání pachatelů závažné trestné činnosti, zbytek tento trest považuje za dostačující. Muži považují doživotní trest za dostačující v 57%, zbývajících 43% jej za dostačující nepovažuje.

Co se týká trestu smrti, jako spravedlivého nástroje justice, tak nad tímto častokrát přemýšlí 71% dotázaných žen a 29% žen nad touto možností přemýšlí minimálně. 65% dotázaných mužů na stejný dotaz odpovědělo, že nad možností trestu smrti přemýšlí často, 30% mužů nad touto problematikou přemýšlí minimálně a zbývajících 5 % dotázaných mužů nad touto problematikou nepřemýšlelo nikdy.

Při dotazu zda by měl být v České republice znovu zaveden trest smrti, odpovědělo 29% žen, že rozhodně ano, stejné procento žen uvedlo, že spíše ano. 29% žen se dále domnívá, že tento trest by spíše neměl být znovu zaveden a zbývajících 13 % dotázaných žen se domnívá, že by takový trest neměl být rozhodně zaváděn. Z tohoto tedy vyplývá, že 58% dotázaných žen se spíše přiklání k možnosti trestu smrti. Muži na tento dotaz odpověděli ve 26 %, že tento trest by měl být rozhodně zaveden. Dalších 48% dotázaných mužů odpovídá na tento dotaz spíše ano. 9% dotázaných mužů se kloní k variantě spíše ne a zbytek, tedy 17% mužů si myslí, že tento trest by neměl být rozhodně zaveden. Celkově se tedy 74% dotázaných mužů spíše kloní k variantě pro trest smrti.

Obrázek 1: Názor na znovuzavedení trestu smrti v rámci justice ČR (v %)

Jako hlavní důvod proti užití trestu smrti považuje 80% dotázaných policistek možnost justičního omylu. 13% považuje doživotní trest za nehumánní a zbývajících 7% žen považuje doživotní vězení za dostačující trest. Muži na stejný dotaz odpověděli v 76% variantou uvádějící možnost justičního omylu, 17% mužů tento trest považuje za nehumánní, zbývajících 7% mužů považuje doživotní vězení za dostačující.

Jako hlavní argument pro trest smrti uvedlo 93% dotázaných žen, že je spravedlivým trestem za brutálně spáchanou násilnou trestnou činnost, 7% žen uvedlo, že má trest smrti výstražnou povahu pro zločince před spácháním samotného deliktu. Trest smrti považuje za spravedlivý trest pro pachatele násilné trestné činnosti 50%, 24% dotázaných mužů se domnívá, že doživotně odsouzení vězni zbytečně zabírají místo v už tak přeplněných věznicích, 22% mužů trest smrti považuje za prostředek výstrahy pro zločince. Zbývajících 4% dotázaných mužů razí zásadu „...oko za oko, zub za zub..“

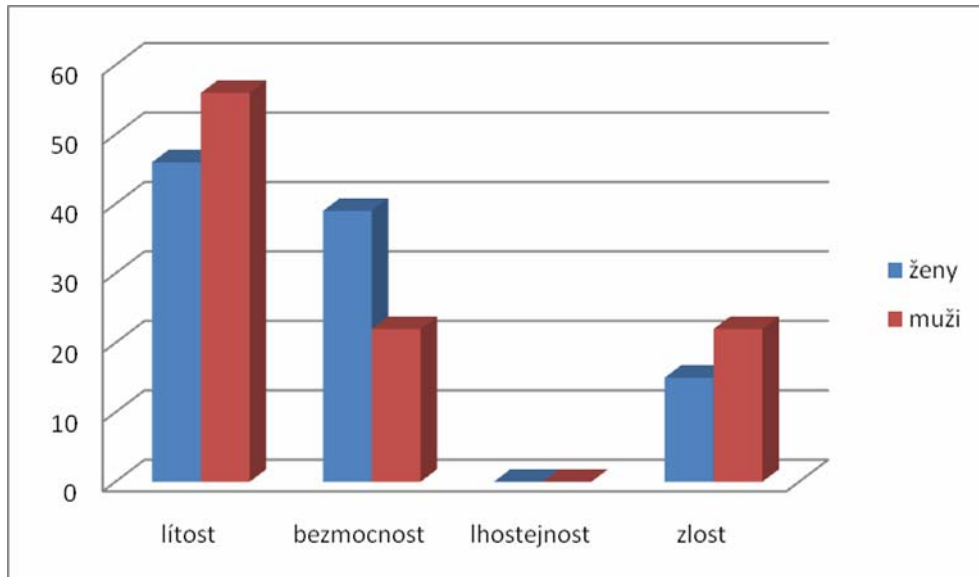
Za nejhumánnější způsob exekuce trestu smrti považuje 93% dotázaných žen užití smrtící injekce, zbývajících 7% dotázaných žen považuje za nejhumánnější způsob zastřelení. Muži k tomuto uvedli: 78% - smrtící injekce, 12% - oběšení, 7% - plynová komora a 3% - zastřelení.

7% dotázaných žen se zajímalo o země světa, kde je tento trest do současnosti užíván, nad stejnou otázkou se zajímalo 29% mužů.

Když se dotázané policistky dozví či se setkají o trestném činu spáchaným zvláště brutálním a zavržení hodným způsobem, pociťují lítost – 46%, bezmocnost – 39% a zlost –

15%. Muži při stejném podnětu pociťují lítost – 56%, bezmocnost – 22% a zlost – 22%. Nikdo z dotázaných neodpověděl, že při takovémto podnětu pociťuje lhostejnost.

Obrázek 2: Pocity při setkání s trestnou činností spáchanou zvláště brutálním a zavrženíhodným způsobem (v %)

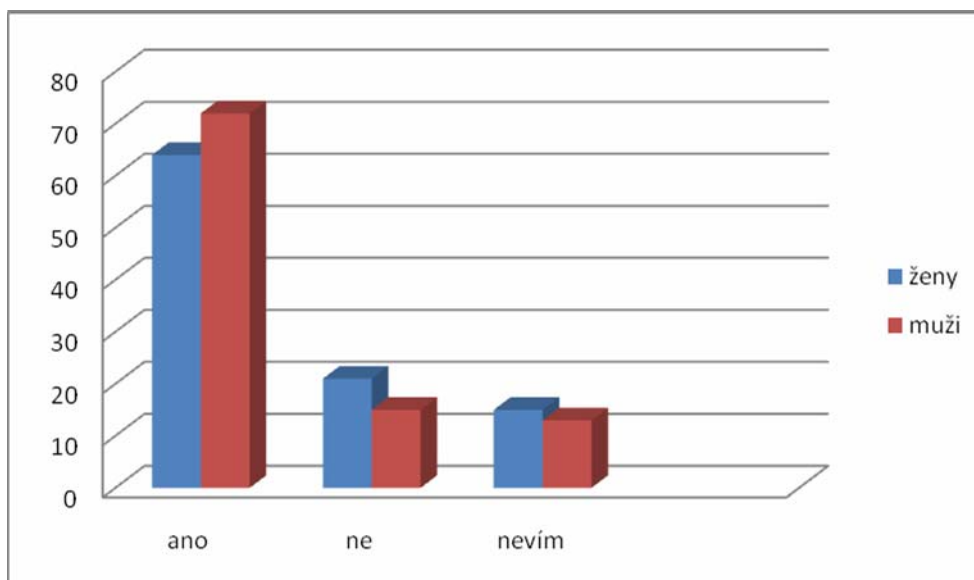
21% žen se zamýšlí nad příčinami chování pachatelů násilné trestné činnosti, 14% dotázaných žen se nad tímto nezamýšlí vůbec. 65% dotázaných policistek nad tímto přemýšlí občasně. Muži nad příčinami jednání pachatelů přemýšlí v 20%, v 67% nad příčinami přemýšlí občasně a v 13% vůbec.

K dotazu, zda se respondenti domnívají, že dochází k nárůstu násilné trestné činnosti páchané zvláště brutálním a zavrženíhodným způsobem, odpovědělo ano 64% žen, 21% odpovědělo ne a zbývajících 15% dotázaných žen odpovědělo, že neví. Muži k tomuto dotazu uvedli v 72% odpověď ano, v 15% odpověď ne a v 13% uvedli, že neví.

Možnost nápravy zločinců závažné násilné trestné činnosti považuje za možnou 21% žen, 29% žen se domnívá, že toto není možné a 50% žen nápravu zločinců považuje za částečně možnou. 17% mužů považuje nápravu zločinců za možnou, 50% mužů ji považuje za nemožnou a zbývajících 33% ji považuje za částečně možnou.

Poslední dotaz na to, co respondenti považují za větší trest, tedy doživotí či trest smrti, odpovědělo 100% žen variantu trestu smrti. 74% mužů považuje trest smrti také za větší trest.

Obrázek 3: Názor respondentů na to, zda v současnosti dochází k nárůstu násilné trestné činnosti páchané zvláště brutálním a zavrženíhodným způsobem (v %)

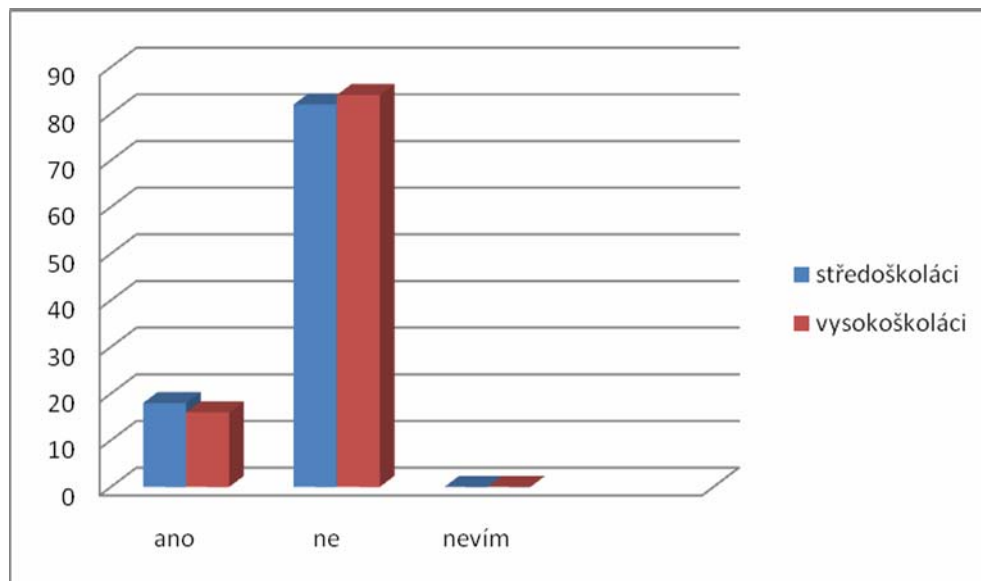

Pokud se budeme zabývat názorovou situací dotázaných respondentů s ohledem na jejich vzdělání, zjistíme, že 82% středoškolsky vzdělaných respondentů se domnívá, že justice České republiky není schopna spravedlivě trestat pachatele násilné trestné činnosti. Co se týká vysokoškolsky vzdělaných policistů tak zde zastává stejný názor celých 84% dotázaných. Zbylí dotázaní se domnívají o opaku, tedy že justice naší země trestá spravedlivě.

Stran doživotního trestu uvedlo 71% středoškoláků, že jej nepovažuje za dostatečný trest pro pachatele závažné násilné trestné činnosti, zbylá část jej za dostatečný považuje. Vysokoškoláci se k tomuto dotazu vyjádřili souhlasným stanoviskem z 54%, zbylých 46% dotázaných vysokoškoláků doživotí za dostatečný trest nepovažuje.

Se znovuzavedením trestu smrti by rozhodně souhlasilo 24% středoškoláků, spíše by souhlasilo 35%, spíše by nesouhlasilo 18%, rozhodně by nesouhlasilo 18% a zbývajících 5% neví jak na toto odpovědět. Stran vysokoškoláků by se znovuzavedením trestu smrti rozhodně souhlasilo 31%, spíše souhlasilo 54%, zbývajících 15% dotázaných by rovným dílem se znovuzavedením trestu spíše nesouhlasilo a rozhodně nesouhlasilo.

Obrázek 4: Názor respondentů na to, zda je justice ČR schopna spravedlivě a přiměřeně trestat pachatele závažné násilné trestné činnosti (v %)

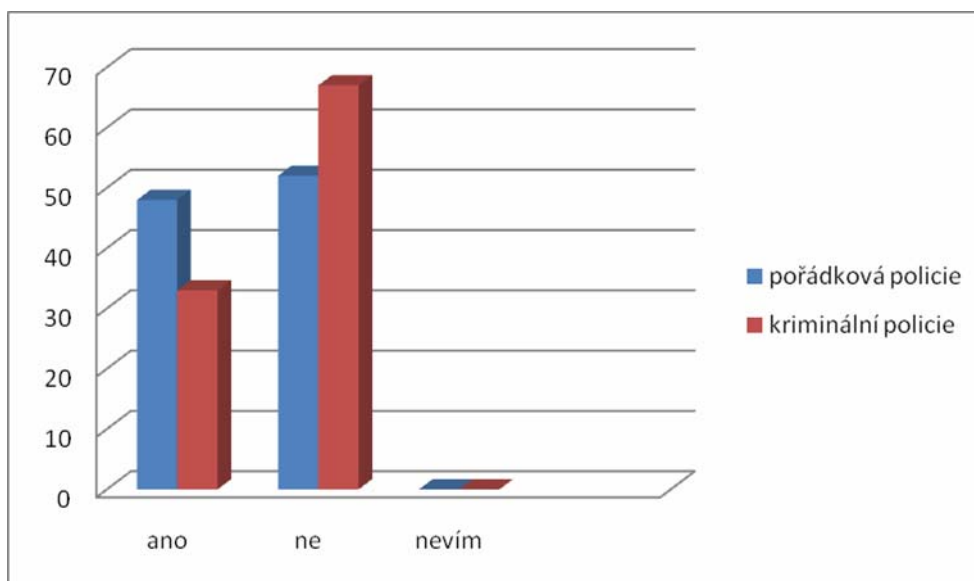
Pokud budeme dále provádět rozbor výsledků provedeného výzkumu, můžeme respondenty rozdělit na pracovníky Služby kriminální policie a vyšetřování a na pracovníky pořádkové policie, včetně jiných služeb Policie ČR.

Na dotaz, zda je doživotní vězení dostačujícím trestem pro pachatele závažné násilné trestné činnosti uvedlo 67% pracovníků kriminální policie, že není, zbývajících část pracovníků jej za dostatečný považuje. Co se týká pořádkové policie a ostatních složek, tito tak respondenti na stejnou otázku odpověděli, že je tento trest dostačující – 48%, a není dostačující – 52%.

Pracovníci kriminální policie v 89% uvedli, že se často zamýšlejí nad trestem smrti, jako spravedlivým trestem pro pachatele násilné trestné činnosti. Zbývajících 11% pracovníků se nad tímto zamýšlí minimálně. Pracovníci pořádkové policie a ostatních složek se v 62% touto otázkou zabývají často, v 33% se jí zabývají minimálně a v 5% vůbec.

K dotazu, zda dochází k nárůstu násilné trestné činnosti páchané brutálním způsobem, uvedli kriminalisté v 89%, že ano. Zbývajících 11% kriminalistů se domnívá, že k takovému nárůstu nedochází. 62% policistů pořádkové policie a jiných složek Policie ČR uvádějí, že k takovému nárůstu dochází, 33% si myslí, že ne a 5% neví.

Obrázek 5: Názor respondentů na to, zda považují doživotní vězení za spravedlivý trest pro pachatele závažné násilné trestné činnosti (v %)

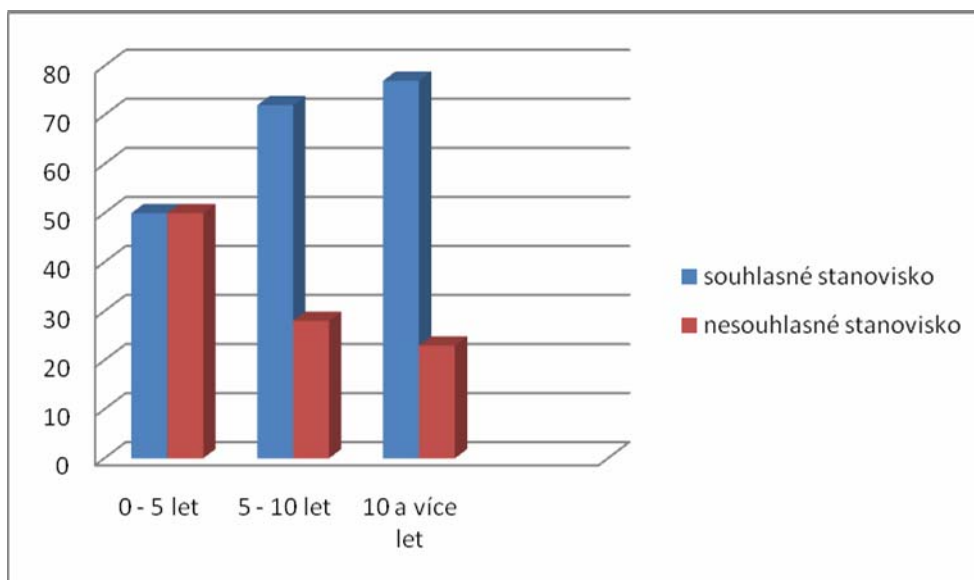
Jako poslední část vyhodnocení provedeného výzkumu srovnáme názor respondentů na znovuzavedení trestu smrti v České republice s rozdělením respondentů do skupin dle délky trvání jejich služebního poměru u Policie ČR.

První skupina dotázaných slouží v řadách Policie ČR do 5-ti let. 50% respondentů této skupiny se spíše domnívá, že by trest smrti měl být v justici naší země znovu zaveden. 17% dotázaných se domnívá, že by spíše zaveden být neměl a 33% uvádí, že by rozhodně neměl být zaveden. Nikdo z této skupiny se nevyjádřil pro názor rozhodně ano, stejně tak nikdo nevyužil odpovědi nevím.

Druhá skupina respondentů je tvořena policisty, jejichž služební poměr trvá v rozmezí 5-10 let. 36% respondentů této skupiny uvedlo, že by trest smrti měl být rozhodně zaveden znovu. Stejných 36% se domnívá, že by měl být spíše zaveden znovu. 18% respondentů této skupiny zaujalo stanovisko spíše ne a 10% odpovědělo rozhodně ne.

Poslední skupina je tvořena policisty sloužícími déle než 10 let. 31% této skupiny uvedlo, že by trest měl být rozhodně zaveden, 46% uvedlo, že by měl být spíše zaveden. 15% respondentů této poslední skupiny by trest smrti spíše nezavedlo a 8% by jej rozhodně nezavedlo.

Obrázek 6: Názor respondentů na znovuzavedení trestu smrti v ČR v souvislosti s délkou trvání jejich služebního poměru (v %)

Toto poslední srovnání nám naznačuje, že výsledky jsou přímo ovlivněny délkou trvání služebního poměru, kdy se v přímé úměře zvyšuje procento souhlasných názorů s trestem smrti v závislosti na plynoucích letech služby.

5.4 Vyhodnocení stanovených hypotéz

H0. Většina dotázaných je přesvědčena o stoupající tendenci násilné trestné činnosti spáchané brutálním způsobem. Provedeným vyhodnocením výsledků výzkumu bylo zjištěno, že 64% dotázaných žen se domnívá, že dochází k nárůstu násilné trestné činnosti spáchané brutálním způsobem, stejné stanovisko zastává 74% dotázaných mužů. Na základě těchto výsledků považují hypotézu označenou č. H0 za pravdivou.

H1. Vyhodnocením výsledků dotazníkového šetření, které je uvedeno v předcházející kapitole zjišťujeme, že celých 84% dotázaných vysokoškolsky vzdělaných policistů nepovažuje současný systém justice České republiky za schopný spravedlivě a přiměřeně potrestat pachatele závažné násilné trestné činnosti. Zbývajících 16% dotázaných policistů se domnívá o opaku, tedy o tom, že česká justice je schopna udílet spravedlivé a přiměřené tresty. S ohledem na výše uvedené informace, lze konstatovat naplnění stanovené hypotézy č. H1.

H2. Hypotéza č. H2 se potvrdila pouze částečně. Vyhodnocením provedeného dotazníkového šetření bylo zjištěno, že 67 % policistů zařazených ke Službě kriminální policie a

vyšetřování nepovažuje doživotní trest odnětí svobody za dostatečný trest pro pachatele závažné násilné trestné činnosti, avšak zbývajících 37% dotázaných policistů této služby jej za dostatečný považuje. Z tohoto pohledu tedy nelze jednoznačně prohlásit, že je tento trest všemi, případně většinou respondentů považován za nedostatečný.

H3. Provedeným výzkumem bylo zjištěno, že při trvání služebního poměru do 5-ti let, má souhlasné stanovisko s trestem smrti 50%. Skupina policistů, jejíž služební poměr trvá v délce 5-10 let, souhlasné stanovisko s trestem smrti zaujímá ve výši 72%. Skupina dotázaných policistů, jejichž služební poměr trvá déle než 10 let, zaujímá souhlasné stanovisko s trestem smrti v 77%. Na základě těchto výsledků provedeného výzkumu lze považovat hypotézu č. H3 za potvrzenou.

Celková čísla, která poukazují souhlasné stanovisko s trestem smrti a názorovou situací na fungování justice České republiky mohou naznačovat, že mnoho z respondentů je nespokojeno se současným stavem justice České republiky, a to v oblasti trestního práva, především na úseku trestání za prokázané trestné činy. Nastolené tresty respondenti nepovažují za dostatečné a v celých 70-ti % by souhlasili se znovuzavedením trestu smrti. Čísla zjištěná tímto provedeným šetřením mohou být alarmujícími. Mohou nás upozorňovat na skutečnost, že policisté pracující na úseku trestního řízení, mohou považovat některé tresty uložené pachatelům násilné trestné činnosti za nedostačující, a tudíž znevažující výsledky jejich práce. Toto se může projevit na psychice policistů, kdy nedostatečné ohodnocení jejich práce může vést k pocitům zbytečnosti, nepodstatnosti, případně až k syndromu vyhoření. Veškeré taktové příznaky mohou vést ke špatnému plnění služebních úkolů, případně k jiným závažným pochybením, které mohou mít za určitých podmínek nedozírné následky.

Z výše předestřené pohledu by měla být ze strany vedoucích pracovníků občasně prováděna monitorovací činnost podřízených, především v případech dlouhodobých poklesů pracovních výsledků, ztráty zájmu o prováděnou práci, poklesu nálady apod. V případě zjištění takových situací pátrat po příčině jejich vzniku a zajistit možnost odborné pomoci. Policisté by měli taktéž absolvovat preventivní psychologické školení, které jim osvětlilo nebezpečí vnitřního stresu a napětí, a zároveň je poučilo jak v takových případech reagovat a kde vyhledat pomoc, případně jakým způsobem takovým situacím předcházet.

6 PŘEDLOŽENÍ NÁZORU OSOBNOSTÍ NA TREST SMRTI V ČR

K sepsání závěrečné kapitoly praktické části mé práce jsem se rozhodl uveřejnit několik názorů společensky známých osobností, kterým byla položena právě otázka na jejich názor k absolutnímu trestu, tedy ano či ne. Názory těchto známých osobností jsou čerpány z publikace Milana Hamerského nazvané Přijatelnost trestu smrti.

Osobnosti zde vyjadřují svůj osobní názor k této problematice a své stanovisko zde také zdůvodňují. Pro vyváženost této práce jsem se snažil zvolit právě rovnováhu mezi kladným a záporným názorem.

- **Doc. MUDr. Jaroslav Zvěřina, CSc.**

Doc. MUDr. Jaroslav Zvěřina, CSc. je v současné době členem Evropského parlamentu za ODS a přednosta Sexuologického ústavu 1. lékařské fakulty v Praze.

K trestu smrti uvádí, že jej považuje za přijatelný pro všechny usvědčené pachatele vraždy a projevuje svůj souhlas s ním. Nad nelidskostí a brutalitou trestu smrti souhlasí pouze s ohledem na samotné provedení jeho exekuce. Domnívá se však, že v moderní době by nemělo být technickým problémem, usmrtit odsouzeného šetrně a rychle, například smrtící injekcí. Uvádí, že trest smrti je odpovědí na často mnohem brutálnější činy pachatelů vražd a teroristických násilností. Poukazuje na to, že ani největší odpůrci trestu smrti nic nenamítají proti usmrcení nepřítele ve válce, či usmrcení násilníka v nutné obraně. Trest smrti proto staví na stejnou úroveň, nepovažuje jej za nelidský a považuje jej za sebeobranu společnosti. Přiznává, že trest smrti nemá odstrašující účinek, avšak považuje to za fakt pouze v rovině, že zavedení, nebo zrušení trestu smrti zřejmě nijak zásadním způsobem nemění statistiky zločinnosti. Neexistenci trestu smrti však považuje za oslabení společnosti v ochraně před brutálními zločinci. Jako druhý argument proti trestu smrti souhlasí s možností justičního omylu, avšak i přes toto nemění své kladné stanovisko k této zákonné instituci. Uvádí, že žádná lidská činnost nezná absolutní dokonalost, tedy ani trest smrti. Pokud by se na základě možnosti justičního omylu měl absolutní trest rušit, mohla by společnost v duchu stejné logiky zakázat stavět mosty či přehradu, protože i zde existuje

určité riziko špatně odvedené práce, které může mít za následek tragédii. Absolutní trest by měl být vynesena jen tam, kde o vině pachatele není sebemenší pochybnost.⁴⁷

- **JUDr. Hana Marvanová**

JUDr. Hana Marvanová je českou právničkou a političkou, která se v minulých letech angažovala jako členka politické strany Unie svobody.

Se zrušením trestu smrti souhlasí. Toto stanovisko však není z humánních důvodů, jelikož si nemyslí, že je to nepřijatelně tvrdý trest, protože pro některé zločince skutečně přísný není. Poukazuje také na možnost justičního omylu, kdy takovou chybu v podobě dokonané popravky, není možné nijak napravit. Nediví se však lidem, kteří po znovuzavedení trestu smrti volají, jelikož současný právní systém nezaručuje, že se nebezpečný zločinec nedostane na svobodu díky amnestii či propuštění. Zdůrazňuje především případy, kdy se nenapravitelní násilníci dostali ven z vězení a spáchali další vraždy. Jako řešení celé této otázky považuje zpřísnění trestního zákona, mimo jiné také v tom ohledu, že nesmí být dovoleno propouštění zvláště nebezpečných zločinců za dobré chování. Řešení vidí v tom, že by se trest doživotní stal absolutním trestem, který by zaručoval to, že takovýto zločinec se nikdy nedostane ven.⁴⁸

- **Ing. Jan Březina**

Ing. Jan Březina je osobností známou především na politickém poli. V letech 2000-2004 byl zvolen hejtmanem Olomouckého kraje, od roku 2004 působí jako poslanec Evropského parlamentu.

Co se týká trestu smrti, tak jej považuje za zlo, které v lidské mysli konzervuje pocit, že za určitých možností je zcela legální zbavit jiného člověka života. Člověk má samozřejmě právo na obranu svého života, avšak trest smrti nepovažuje za nikterak účinný prostředek této obrany. Popravou masového vraha nenavrátíme život jeho obětem. Ing. Březina

⁴⁷ HAMERSKÝ, M. Přijatelnost trestu smrti, Brno: Bachant, 2001, s. 100-102, ISBN: 80-902631-7-8

⁴⁸ HAMERSKÝ, M. Přijatelnost trestu smrti, Brno: Bachant, 2001, s. 64, ISBN: 80-902631-7-8

na se domnívá, že toho, aby zločinec více nevráždil, lze dosáhnout i jinými prostředky. Absolutní trest považuje za překážku v cestě člověka od živočišné bytosti ovládané pudy k bytosti společenské, která se podílí na tvorbě svého světa a života v kolejiích mravních norem.⁴⁹

Co říci závěrem této kapitoly? I když se někomu může zdát, že tři výše předestřené názory osobností nejsou vyváženy a vyznívají spíše jako negativní stanovisko v otázce trestu smrti, není tomu tak. Doc. MUDr. Jaroslav Zvěřina, CSc. v této problematice zaujímá kladné stanovisko a staví za znovuzavedení trestu smrti. Ing. Jan Březina zaujímá opačné stanovisko a staví se razantně do role odpůrce tohoto trestu. Uprostřed těchto dvou názorů, ač se to na první pohled nemusí zdát, stojí JUDr. Hana Marvanová. Tato sice souhlasí se zrušením trestu smrti, avšak připouští fakt, že současná legislativa upravující jako nejvyšší trest doživotní vězení, není taktéž optimální s ohledem na to, že takto odsouzení zločinci nemají zavřena všechna vrátka na svobodu a může tak opravdu dojít k situaci, že se nebezpečný zločinec po nějaké době dostane zpět do společnosti mezi ostatní lidi, pro které ale může být hrozbou.

Tuto kapitolu jsem do své práce zařadil právě z toho důvodu, abych ukázal, jak těžké je zaujmout jednoznačné stanovisko v této otázce. Někdo se může domnívat, že v 21. století mohou s trestem smrti souhlasit pouze nevzdělaní lidé s nižší životní úrovní. Z tohoto důvodu jsem zvolil z výčtu osob uvedených v publikaci Milana Hamerského právě osoby vysokoškolsky vzdělané, angažované v politice, u kterých lze předpokládat dobrou životní úroveň. Tyto fakta tedy vylučují tvrzení, že názor na trest smrti je ovlivněn právě vzdělaností či individuální ekonomickou situací. Názor na trest smrti je ba naopak individuálně ovlivněn pohledem jedince na způsob trestání, na individuální vnímání závažných zločinů, případně vlastní zkušeností.

⁴⁹ HAMERSKÝ, M. Přijatelnost trestu smrti, Brno: Bachant, 2001, s. 30, ISBN: 80-902631-7-8

ZÁVĚR

Tato práce si kladla za cíl od svého úvodního slova až do samotného konce předstít co možná nejvíce fakt, která mohou ovlivnit názor člověka v tak náročné a závažné otázce, jakou otázka absolutního trestu bez jakýchkoliv pochybností je. Z tohoto důvodu jsme se mohli dočíst o často brutálních způsobech poprav, při kterých vyvstává čtenáři myšlenka, zda se člověk 21. století může snížit k tomu, aby cíleně připravoval jiné o život, byť za jednání, které je zavrženíhodné. Zároveň jsou ale v této práci uvedeny osoby, které se dopustily v historii naší země těch nejzávažnějších zločinů, tedy několikanásobných vražd a za toto jednání byly odsouzeny k trestu smrti. Zde, na druhou stranu, čtenáři může vyvstat otázka, zda by u takovýchto osob byl dostačujícím trestem trest doživotního vězení.

V praktické části byly k celé věci předestřeny výsledky výzkumu zabývajícího se otázkou trestu smrti a současným trestáním závažných zločinů naší justicí, který byl proveden mezi těmi, kdo připravují podklady trestního řízení pro justici, a tudíž jsou s těmi nejzávažnějšími zločiny bezprostředně a těsně spjati, tedy mezi příslušníky Policie ČR.

Toto předestření historických a současných údajů bylo činěno za účelem uvědomění si náročnosti této problematiky. Při pohledu do svého nitra, si tak můžeme uvědomit, že se nad touto problematikou zamýšlíme a vedeme diskuze především z toho důvodu, že se nám může zdát stav justice a potažmo vězeňství naší země nedostatečný, s ohledem na spravedlivé a přiměřené trestání osob závažné trestné činnosti. Díky základním lidským právům zakotveným v listině základních práv a svobod nemůže být žádný občan, tedy ani vězeň, nucen k práci, tudíž jediným trestem např. doživotně odsouzeného vraha je to, že je na doživotí vytržen ze společnosti a umístěn v jedné budově věznice. Zde se však o něj společnost stará co se týká noclehu, jídla, hygieny či suchého a čistého oblečení. Takovéto výhody jsou záviděníhodné pro každého bezdomovce, který třeba ani ne vlastní vinou, přišel o vše, co měl a zůstal na ulici, nemá co jíst, nemá kde spát...

Během svého působení u Policie ČR jsem byl několikrát svědkem toho, že se před zimou bezdomovci dopouštěli méně závažné trestné činnosti, nechávali se zadržet a doufali v to, že když to zopakují vícekrát, budou odsouzeni k odnětí svobody a přes zimní období, kdy by byli ohroženi na životě, o ně bude postaráno. Pokud tedy budou věznice naší země působit na občany právě tímto dojmem, nemůžeme se divit, že diskuze o přísnějších trestech za závažnou násilnou trestnou činnost bude neustále otevřená.

Stanovit jednoznačnou a správnou odpověď na to, zda je absolutní trest správnou součástí justice země, lze jen stěží. Vždy budeme mít argumenty proč ano, ale několik argumentů, které se rovnocenně postaví na protilehlou stranu. Já sám nejsem jednoznačně přesvědčen o tom, či trest smrti ukládat nebo ne a domnívám se, že řada čtenářů bude mít z této otázky stejný pocit.

Na závěr se musím částečně ztotožnit s názorem jednoho policisty, který do vyplňovaného dotazníku jako argument proti trestu smrti uvedl: „Lidé 21. století by se neměli zabíjet se souhlasem společnosti a jejích norem. Lidé tohoto věku by měli vymyslet lepší způsob jak spravedlivě trestat, aniž by byla trestem dotčena integrita života.“

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] INCIARDI, J.A.: Trestní spravedlnost, Praha: Victoria Publishing, a.s., 1994, ISBN:80-85605-30-9
- [2] DRBOSLAV, A.: Etopedie I.: trest smrti versus trest života pro sériové vrahy, Hradec Králové: Gaudeamus, 1980, ISBN: 80-7041-163-5
- [3] LAZERE, D. Trest smrti: Camus a jeho kritici, Praha: Občanský institut, 2006, ISBN: 80-86972-06-2
- [4] MONESTIER, M.: Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publisher, 1998, ISBN: 80-86182-05-3
- [5] CHMEL, L.: Nejslavnější popravy, Havlíčkův Brod: Petrklíč, 2004, ISBN: 80-7229-107-6
- [6] HAMERSKÝ, M.: Přijatelnost trestu smrti, Brno: Bachant, 2001, ISBN: 80-902631-7-8
- [7] INNES, B.: Nejkrutější zločiny v dějinách, Frýdek-Místek: Alpress, s.r.o., 2007, ISBN: 978-80-7362-495-8
- [8] LIŠKA, O. a kol.: Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989, Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006, ISBN: 80-86621-09-X

Internetové zdroje

- [9] Wikipedie otevřená encyklopedie [online], [cit. 2009-02-01]. Dostupné na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Trest#Filosofie_trestu
- [10] Amnesty International Česká republika [online], [cit. 2009-02-01]. Dostupné na WWW: <http://www.amnesty.cz/zpravy/Trest-smrti-v-roce-2004-popraveno-3-797-osob/>
- [11] Econnect zpravodajství [online], [cit. 2009-04-01]. Dostupné na WWW: http://www.zpravodajstvi.ecn.cz/txt_tzpr_full.stm?x=2174533
- [12] Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Brně [online], [cit. 2009-04-05]. Dostupné na WWW: <http://www.vpsmvbrno.cz/osobni/jedlicka/muzeumzla/>

SEZNAM CITACÍ A ODKAZŮ

- [1] CHMEL, L.: Nejslavnější popravky, Havlíčkův Brod: Petrklíč, 2004, ISBN: 80-7229-107-6
- [2] HAMERSKÝ, M.: Přijatelnost trestu smrti, Brno: Bachant, 2001, s. 8, ISBN: 80-902631-7-8
- [3] Amnesty International Česká republika [online], [cit. 2009-02-01]. Dostupné na WWW: <http://www.amnesty.cz/zpravy/Trest-smrti-v-roce-2004-popraveno-3-797-osob/>
- [4] Econnect zpravodajství [online], [cit. 2009-04-01]. Dostupné na WWW: http://www.zpravodajstvi.ecn.cz/txt_tzpr_full.stm?x=2174533
- [5] Econnect zpravodajství [online], [cit. 2009-04-01]. Dostupné na WWW: http://www.zpravodajstvi.ecn.cz/txt_tzpr_full.stm?x=2174533
- [6] Econnect zpravodajství [online], [cit. 2009-04-01]. Dostupné na WWW: http://www.zpravodajstvi.ecn.cz/txt_tzpr_full.stm?x=2174533
- [7] MONESIER, M.: Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publisher, 1998, s. 19, ISBN: 80-86182-05-3
- [8] MONESTIER, M.: Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publisher, 1998, s. 19, ISBN: 80-86182-05-3
- [9] MONESTIER, M.: Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publisher, 1998, s. 33, ISBN: 80-86182-05-3
- [10] MONESTIER, M.: Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publisher, 1998, s. 33, ISBN: 80-86182-05-3
- [11] CHMEL, L.: Nejslavnější popravky, Havlíčkův Brod: Petrklíč, 2004, s. 15-16, ISBN: 80-7229-107-6
- [12] CHMEL, L.: Nejslavnější popravky, Havlíčkův Brod: Petrklíč, 2004, s. 17, ISBN: 80-7229-107-6

- [13] CHMEL, L.: Nejslavnější popravky, Havlíčkův Brod: Petrklíč, 2004, s. 18, ISBN: 80-7229-107-6
- [14] CHMEL, L.: Nejslavnější popravky, Havlíčkův Brod: Petrklíč, 2004, s. 28-29, ISBN: 80-7229-107-6
- [15] MONESTIER, M.: Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publisher, 1998, s.199-200, ISBN: 80-86182-05-3
- [16] MONESTIER, M.: Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publisher, 1998, s. 282, ISBN: 80-86182-05-3
- [17] MONESTIER, M.: Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publisher, 1998, s. 307, ISBN: 80-86182-05-3
- [18] CHMEL, L.: Nejslavnější popravky, Havlíčkův Brod: Petrklíč, 2004, s. 72, ISBN: 80-7229-107-6
- [19] MONESTIER, M.: Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publisher, 1998, s. 316, ISBN: 80-86182-05-3
- [20] MONESTIER, M.: Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publisher, 1998, s.300, ISBN: 80-86182-05-3
- [21] MONESTIER, M.: Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost (ve světě a českých zemích), Praha: Rybka Publisher, 1998, s.306, ISBN: 80-86182-05-3
- [22] Econnect zpravodajství [online], [cit. 2009-04-01]. Dostupné na WWW:
http://www.zpravodajstvi.ecn.cz/txt_tzpr_full.stm?x=2174533
- [23] LIŠKA, O. a kol. :Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989, Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006, s. 15, ISBN: 80-86621-09-X

- [24] LIŠKA, O. a kol.: Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989, Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006, s. 15-16, ISBN: 80-86621-09-X
- [25] LIŠKA, O. a kol.: Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989, Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006, s. 16, ISBN: 80-86621-09-X
- [26] LIŠKA, O. a kol.: Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989, Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006, s. 21, ISBN: 80-86621-09-X
- [27] LIŠKA, O. a kol.: Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989, Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006, s. 26, ISBN: 80-86621-09-X
- [28] CHMEL, L.: Nejslavnější popravky, Havlíčkův Brod: Petrklíč, 2004, s. 170, ISBN: 80-7229-107-6
- [29] Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Brně [online], [cit. 2009-04-05]. Dostupné na WWW: <http://www.vpsmvbrno.cz/osobni/jedlicka/muzeumzla/mrazek/mrazek.html>
- [30] Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Brně [online], [cit. 2009-04-05]. Dostupné na WWW: <http://www.vpsmvbrno.cz/osobni/jedlicka/muzeumzla/mrazek/mrazek.html>
- [31] Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Brně [online], [cit. 2009-04-05]. Dostupné na WWW: <http://www.vpsmvbrno.cz/osobni/jedlicka/muzeumzla/hepnar/hepnaro.html>
- [32] Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Brně [online], [cit. 2009-04-05]. Dostupné na WWW: <http://www.vpsmvbrno.cz/osobni/jedlicka/muzeumzla/hepnar/hepnaro.html>
- [33] CHMEL, L.: Nejslavnější popravky, Havlíčkův Brod: Petrklíč, 2004, s. 166, ISBN: 80-7229-107-6
- [34] CHMEL, L.: Nejslavnější popravky, Havlíčkův Brod: Petrklíč, 2004, s. 167, ISBN: 80-7229-107-6
- [35] Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Brně [online], [cit. 2009-04-05]. Dostupné na WWW: <http://www.vpsmvbrno.cz/osobni/jedlicka/muzeumzla/hojer/hojer.html>

- [36] Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Brně [online], [cit. 2009-04-05]. Dostupné na WWW: <http://www.vpsmvbrno.cz/osobni/jedlicka/muzeumzla/hojer/hojer.html>
- [37] Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Brně [online], [cit. 2009-04-05]. Dostupné na WWW: <http://www.vpsmvbrno.cz/osobni/jedlicka/muzeumzla/hojer/hojer.html>
- [38] INCIARDI, J.A.: Trestní spravedlnost, Praha: Victoria Publishing, a.s., 1994, s. 488-489 ISBN:80-85605-30-9
- [39] INCIARDI, J.A.: Trestní spravedlnost, Praha: Victoria Publishing, a.s., 1994, s. 493-496, ISBN:80-85605-30-9
- [40] INCIARDI, J.A.: Trestní spravedlnost, Praha: Victoria Publishing, a.s., 1994, s. 491, ISBN:80-85605-30-9
- [41] INCIARDI, J.A.: Trestní spravedlnost, Praha: Victoria Publishing, a.s., 1994, s. 491, ISBN:80-85605-30-9
- [42] INCIARDI, J.A.: Trestní spravedlnost, Praha: Victoria Publishing, a.s., 1994, s. 492, ISBN:80-85605-30-9
- [43] INCIARDI, J.A.: Trestní spravedlnost, Praha: Victoria Publishing, a.s., 1994, s. 507, ISBN:80-85605-30-9
- [44] INCIARDI, J.A.: Trestní spravedlnost, Praha: Victoria Publishing, a.s., 1994, s. 507-508, ISBN:80-85605-30-9
- [45] DRBOSLAV, A.: Etopedie I.: trest smrti versus trest života pro sériové vrahy, Hradec Králové: Gaudeamus, 1980, s. 85, ISBN: 80-7041-163-5
- [46] INCIARDI, J.A.: Trestní spravedlnost, Praha: Victoria Publishing, a.s., 1994, s. 465, ISBN:80-85605-30-9
- [47] HAMERSKÝ, M. Přijatelnost trestu smrti, Brno: Bachant, 2001, s. 100-102, ISBN: 80-902631-7-8
- [48] HAMERSKÝ, M. Přijatelnost trestu smrti, Brno: Bachant, 2001, s. 64, ISBN: 80-902631-7-8
- [49] HAMERSKÝ, M. Přijatelnost trestu smrti, Brno: Bachant, 2001, s. 30, ISBN: 80-902631-7-8

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Názor na znovuzavedení trestu smrti v rámci justice ČR	57
Obrázek č. 2: Pocity při setkání s trestnou činností spáchanou zvláště brutálním a zavrženíhodným způsobem	58
Obrázek č. 3: Názor respondentů na to, zda v současnosti dochází k nárůstu násilné trestné činnosti páchané zvláště brutálním a zavrženíhodným způsobem	59
Obrázek č. 4: Názor respondentů na to, zda je justice ČR schopna spravedlivě a přiměřeně trestat pachatele závažné násilné trestné činnosti	60
Obrázek č. 5: Názor respondentů na to, zda považují doživotní vězení za spravedlivý trest pro pachatele závažné násilné trestné činnosti	61
Obrázek č. 6: Názor respondentů na znovuzavedení trestu smrti v ČR v souvislosti s délkou trvání jejich služebního poměru	62

SEZNAM PŘÍLOH

[1] Dotazník

DOTAZNÍK

- zaměřený na zjišťování názorů příslušníků policie ČR na otázku trestu smrti

Před sebou máte dotazník zaměřený na zjišťování Vašich názorů na tak diskutabilní téma, jakým je trest smrti. Dotazník je anonymní a není vyžadováno zveřejnění Vašeho jména nebo uvedení podpisu. Zjištěné výsledky budou sloužit jako východiska k výzkumné části mé bakalářské práce. Z nabídnutých otázek vyberte pouze jednu jako správnou, kterou označte zakroužkováním, u volných odpovědí uvádějte, tak jak to vnímáte.

Děkuji za vyplnění dotazníku.

Tomáš Tulpa
studující UTB Zlín

1. Pohlaví:

- a) muž
- b) žena

2. Délka trvání služebního poměru u Policie ČR:

- a) 0-5 let
- b) 5-10 let
- c) 10 a více

3. V rámci Policie ČR zařazen:

- a) pořádková služba
- b) Služba kriminální policie a vyšetřování
- c) jiná služba

4. Nejvyšší dosažené vzdělání

- a) středoškolské
- b) vyšší odborné
- c) vysokoškolské

5. Počet funkcí či pozic, na kterých jste v rámci své kariéry působil:

- a) 1-3
- b) 4-6
- c) 7 a více

6. Setkal jste se v rámci výkonu svého povolání se s násilnou trestnou činností, jako vraždy, loupežná přepadení se zbraní, znásilnění apod.? :

- a) ano
- b) ne

7. Podílel jste se v rámci výkonu svého povolání na vyšetřování závažné násilné trestné činnosti?:

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

8. Domníváte se, že současný stav justice České republiky je plně schopen spravedlivě trestat pachatele té nejzávažnější násilné trestné činnosti?:

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

9. Domníváte se, že doživotní trest udělený pachateli závažné trestné činnosti je dostatečným potrestáním?:

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

10. Zamýšlel jste se někdy nad možností trestu smrti, jako spravedlivého trestu pro pachatele závažné trestné činnosti?

- a) častokrát
- b) minimálně
- c) nikdy jsem o tom nepřemýšlel

11. Domníváte se, že by měl být v České republice znovu zaveden trest smrti?:

- a) rozhodně ano
- b) spíše ano

- c) rozhodně ne
- d) spíše ne
- e) nevím

12. Jako hlavní důvod pro nezavedení trestu smrti považujete:

- a) Možnost justičního omylu, nenávratnost vykonaného trestu
- b) Trest smrti je nehumánní
- c) Nikdo, tedy ani společnost, nemá právo zabíjet
- d) Doživotní vězení považuji za dostatečný trest
- e) Jiný důvod:.....

13. Jako hlavní důvod proto, aby byl trest smrti zaveden považujete:

- a) Spravedlivý trest za brutální násilnou trestnou činnost a zároveň ochrana společnosti před opakováním takového jednání
- b) Prostředek výstražné povahy pro zločince ještě před spácháním samotného deliktu
- c) Zastávám názor „...oko za oko, zub za zub..“
- d) Věznice jsou přeplněné a doživotně odsouzení zločinci zabírají místo a připravují tak stát o peníze
- e) jiný důvod:.....

14. Za nehumánnější formu exekuce trestu smrti považujete:

- a) oběšení
- c) zastřelení
- d) smrtící injekce
- e) elektrické křeslo
- f) jiný způsob.....

15. Zajímá jste se někdy, ve kterých zemích je trest smrti zaveden a je vykonáván?

- a) ano
- b) ne

16. V případě spáchání trestného činu zvláště zavrženíhodným a brutálním způsobem pociťujete:

- a) lítost
- b) bezmocnost
- c) lhostejnost
- d) zlost

17) V případě spáchané závažné trestné činnosti se zamýšlíte nad příčinami chování pachatele:

- a) ano
- b) ne
- c) někdy

18) Domníváte se, že v současnosti obecně dochází k nárůstu trestné činnosti spáchané zvláště brutálním a zavrženíhodným způsobem?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

19) Domníváte se, že v případě závažné násilné trestné činnosti je náprava pachatele absolutně možná?

- a) ano
- b) ne
- c) částečně ano
- d) nevím

20) Co je podle Vás větší trest?

- a) doživotní trest
- b) trest smrti